

Šiame numery

Dr. Jonas Grinius, Stasio Šalkauskio
 kūrybinės premijos laureatas,
 Žvilgsnis į šios vasaros Lietuviškųjų
 studijų savaitę Europoje.
 Prano Visvydo eilėraštis.
 Nauja Eduardo Cinzo novelė "Trys
 dienos laisvės".
 Poeto ir muziko "Pilnatis".
 Stasio Barzduko laiškas
 iš lietuviško žodžio salos.
 Nauji leidiniai.
 Moterų gyvenimas

Kertinė paraštė

Paskirta Stasio Šalkauskio kūrybinė premija

Ateitininkų Federacijos Stasio
 Šalkauskio kūrybinė premija šie-
 met devintojo Ateitininkijos kon-
 greso proga paskirta mokslini-
 kui, literatūros ir meno istorikui
 — kritikui ir dramaturgui dr. Jo-
 nui Griniui, gyvenančiam Vaka-
 rų Vokietijoje, Miunchene. Pre-
 mijos mectenatai yra dr. K. Am-
 brozaitis, dr. R. Gineitis, dr. A.
 Laucis, dr. A. Razma, dr. V. Šau-
 lys ir dr. B. Valatka.

Anksčiau Stasio Šalkauskio kū-
 rybinės premijos buvo paskirtos
 dr. Juozui Giniui, prof. dr. An-
 tanui Maceinai, Simui Sužiedė-
 liui ir dr. Stasiui Ylai.

Laureatui dr. J. Griniui nega-
 lint į kongresą iš Vokietijos at-
 vykti, premija buvo perduota
 kongreso rengimo komisijos pir-
 mininkui kun. Gediminui Ki-
 jauskui, kuris ją persiuntė dr. J.
 Griniui.

Sveikindami naują Stasio Šal-
 kauskio kūrybinės premijos laurea-
 tą dr. Joną Grinių, spausdina-
 me čia premijos paskyrimo proto-
 kolą ir laureato laišką Ateitinin-
 kų Federacijos valdybai.

PROTOKOLAS

Ateitininkų Federacijos valdy-
 bos sudaryta komisija Stasio Šal-
 kauskio kūrybinės premijos kandi-
 datui parinkti — pirmininkė
 Alina Skrupskelienė, nariai Aldo-
 na Zailskaitė, Saulius Grinius,
 dr. Antanas Razma ir sekretorius
 Česlovas Grincevičius — 1977
 rugpjūčio 11 d. posėdy, apsva-
 rčiusi nemažą skaičių kandidatų,
 kurie savo mokslo darbais arba
 kūryba yra praturtinę lietuvių
 kultūrą, premijai gauti kandida-
 tų parinko profesorius, daktarą
 Joną Grinių, gyvenantį Vakarų
 Vokietijoje. Sprendimas buvo
 vienbalsis.

J. Grinius visą savo gyvenimą
 paskyrė mokslui, lietuvių lita-
 ratūros kritikai ir istorijai, visu-
 meniniam veikimui, kultūros puo-
 selėjimui. Ilgesnes ar trumpesnes

studijas paskelbė daugybėje peri-
 odinių leidinių lietuvių, pran-
 cūzų ir vokiečių kalbomis ir iš-
 leido šias knygas:

Putino lyrika,
 Grožis ir menas,
 Vilniaus meno paminklai,
 O. V. Milašius — poetas,
 Lietuvių kryžiai ir koplytėlės,
 Veidai ir problemos lietuvių
 literatūroje I ir II, kelis dramų
 veikalus.

Komisija prašo Ateitininkų
 Federacijos valdybą pasiūlymui
 pritarti ir 1977 metų Stasio Šal-
 kauskio premiją dr. J. Griniui pas-
 kirti

Komisijos narių parašai
 Chicago, 1977. VIII. 11.

Ateitininkų Federacijos
 Valdybai

Ateitininkų devintajame
 kongrese Clevelande

Miunchenas, 1977 m.
 rugpjūčio 26 d.

Brangieji idėjos Draugai!

Tikrai nudaugiau, gavęs Atei-
 tininkų Federacijos Valdybos
 pranešimą, kad man yra paskir-
 ta šių metų Stasio Šalkauskio
 kūrybinė premija už mano lig-
 šiolinius mokslinius ir literatūri-
 nius darbus.

Dėkodamas Federacijai už šį
 malonų atžymėjimą, kuris man
 tenka mano mylimojo mokytojo
 vardu ir mūsų devintojo Kon-
 greso proga, jaučiu, kad per šią
 premiją Federacijos Valdyba no-
 ri pabrėžti vieną mūsų ideologijos
 principą, kuris vadinasi inteli-
 gentiškumas, bet kurį mes kartais
 pamirštame.

Tuo tarpu ideologijos formu-
 lotojas profesorius Stasys Šal-
 kauskis šį pradžinį labai bran-
 gino. Jis ne kartą yra sakęs, kad

(Nukelta į 2 psl.)

PRIE MAGNA CHARTA LIBERTATUM IŠTAKŲ ANGLIJOJE

Žvilgsnis į šių metų Europos Lietuviškųjų studijų savaitę ir jos paskaitas

Prieš ketverius metus Lietuviš-
 kųjų studijų savaitę Europoje pas-
 sidarė keliaujanti. Per ilgą laiką
 ji vis buvo ruošama Vakarų Vo-
 kietijoje. Bet, dvidešimtai savaitėi
 besibaigiant, jos dalyviai nutarė
 ateinančiai savaitėi surasti reikalin-
 gą gerą vietą Šveicarijoje. Dr. A. Ge-
 ručio ir visų Šveicarijos lietuvių
 darniomis pastangomis ji ten pul-
 kiai pasisekė. Tai buvo geras paska-
 tas šioms lietuvių kultūrinėms su-
 sibūrimams rengti Italijoje, Pranci-
 zijoje ir šiemet Anglijoje.

Anglijos lietuvių pradžioje buvo
 suabejojė, ar jie pajęs šalia jauni-
 mo - skautų stovyklos dar suruošti
 gerą Studijų savaitę. Tačiau, kiek
 buvo girdėti, dėl Savaitės teigiamai
 pasisakius inž. J. Vilčinskui, buvo
 surastos netoli Londono patogios
 patalpos Kingswood Hall kolegijoje
 Egham miestelio pakraštyje. Šita ko-
 legija yra tarp dviejų žymių pa-
 minklų, primenančių kovas dėl
 laisvės prieš hegemoniją. Vienas jų
 — akmuo, kuris siekia tolimą pra-
 eitį, kai Anglijos karalių Joną Be-
 žemį sukilo didikai 1215 metais pri-
 vertė atsisakyti patvaldystės, išrei-
 kalaudami, kad jų, bajorų, dvasi-
 kių ir pirklių teisės būtų surašytos
 rašte, vadinamame Magna Charta
 libertatum. Dabar jame kai kurie
 istorikai mato anglų demokratijos
 versmę. Antra žymybė šalia Kings-
 wood Hall kolegijos, priklausančios
 Londono universitetui, yra gražus
 paminklas anglų lakūnams, miru-
 siems I-me ir II-me pasauliniame
 kare.

Šioje istoriškai reikšmingoje vie-
 toje ir šioje gamtos aplinkumoje
 buvo dirbta visą savaitę — nuo lie-
 pos 31 d. iki rugpjūčio 7 d. 1977 me-
 tais — klausant paskaitų, disku-
 tuojant, posėdžiaujant, meldžiantis,
 ilsintis, iškilaujant ir linksminantis.
 Savaine suprantama, kad Lietuviš-
 kųjų studijų savaitės pagrindinę
 dalį sudarė paskaitos, kurių šiemet

Prieš koncerto pradžią šios vasaros Lietuviškųjų studijų savaitėje (VII. 31 — VIII. 7) Anglijoje, prie Egham. Pir-
 moje eilėje, viduryje vyks. A. Deksnys tarp Lietuvos atstovų Anglijoje V. Balicko ir p. Balickienės. Patioje de-
 šinėje dr. A. Gerutis, o patioje kairėje prof. V. Vasyliūnas ir P. Odinis

buvo daugiau negu kitais metais —
 net dvylika. Jų visų net sutrauktai
 perduoti čia neįmanoma. Reikia pa-
 sitenkinti tik kai kuriomis jų min-
 timis ir įspūdziais.

Sukaktuvinės paskaitos

Kreipiant žvilgsnį į lietuvių kul-
 tūrinę praeitį, šiemet buvo minė-
 ti trys žymūs lietuviai. Studijų sa-
 vaitė pradėta Dr. Jonu Basanavi-
 čium, nuo kurio mirties šiemet su-
 kako 50 metų. Apie Dr. J. Basana-
 vičių ir tautinį atgimimą kalbėjo
 visų studijų savaitės paskaitinin-
 kas Dr. Kajtėnas Čeginskas. Pir-
 moje savo paskaitos daly prelegent-
 as jautriais žodžiais ir vaizdžiomis
 citatomis gyvai nupiešė J. Basana-
 vičių kaip Lietuvos istorinę asme-
 nybę XIX amž. pabaigoje ir XX amž.

Dr. Jonas Grinius šios vasaros Lietuviškųjų studijų savaitėje Europoje, Ang-
 lijoje, skaito paskaitą apie Oskarą Vladislovą Milašį, minint poeto 100 metų
 gimimo sukaktį. Devintojo Ateitininkijos kongreso proga dr. Jonui Griniui
 skirta paskirta Stasio Šalkauskio kūrybinė premija už jo literatūros ir meno
 švietimo mokslinius veikalus, dramaturginę kūrybą ir plačią kultūrinę veiklą
 (žūr. Kertinę paraštę).

Marija Pečkauskaitė ir Oskaras Milašius

Antrą sukaktuvinę paskaitą skai-
 tė Vasario 16 gimnazijos direktorius
 Vincas Natkevičius apie Mariją Peč-
 kauskaitę, nuo kurios gimimo šie-
 met suėjo 100 m. (pagal neseniai su-
 rastus gimimo metrikus). Pirminės
 keletą duomenų iš rašytojos gyve-
 nimo, prelegentas nagrinėjo meilės
 problemą M. Pečkauskaitės kūrybo-
 je. Priimdamas vokiečių filosofo
 Max Schelerio sampratą, kad meilė
 yra gilesnės vertybės atskleidimas,
 V. Natkevičius pirmiausia susto-
 ties tais M. Pečkauskaitės kūriniams,
 kur atsiskleidžia tėvynės meilė
 ("Viktutė", "Vincas Stonis", "Anuo
 metu"), paskui stabtelėjo prie vyro
 ir moters meilės ("Viktutė"), prie
 šeimos meilės, ypač tarp motinos ir
 dukters ("Sename dvare"). Nagri-
 nėdamas "Mėlynąją mergelę", pre-
 legentas parodė, kaip meilė peržen-
 gia mirties sieną, tampa transcen-
 dentine, siekianti amžinybės bei
 Dievo. Taip pat mirties grėsmė daž-
 nai sukilina meilę. Tai kartais ma-
 tyti ir urtmo meilėje, kuri M. Peč-
 kauskaitė ypač gerai buvo pažįsta-
 ma jos praktiškame gyvenime. Ra-
 šytojai taip pat buvo žinoma ir vul-
 garioji meilė (Dėdės Bolesio avan-
 tiūra "Sename dvare"), tačiau pre-
 legento nuomone M. Pečkauskaitės
 meilės sampratoje apskritai matyti
 Platono koncepcijos. Atrodo, kad
 nemažiau būty teisinga, pridūrus,

pradžioje. Nors jis buvo grasomas
 įvairių sveikatos pavojų, tačiau, iš
 jų nuostabiai išrūkdamas, jis atli-
 ko daug darbų ne vienos lietuvių
 kultūros srityje, neišskiriant nė po-
 litikos (Didžiojo Vilniaus Seimo su-
 šaukimas, Vasario 16 d. akto pasira-
 šymas).

Tačiau, kalbėdamas apie lietu-
 vių tautinį atgimimą, Dr. K. J. Če-
 ginskas nebeužėjo J. Basanavičiui
 atiduoti pirmenybės, nors daug kas
 šitaip elgiasi. Prelegentas įrodinėjo,
 kad mūsų tautinis atgimimas buvo
 prasidėjęs žymiai anksčiau prieš
 "Aušros" laikraščio išleidimą, ku-
 riame J. Basanavičius turėjo pagrū-
 dinės reikšmės. Ir svarbus čia buvo
 pats laikraščio išleidimo faktas, o
 ne idėjos. Jų galima rasti ankstes-
 niuose atgimimo tarpsniuose. Tų
 atgimimo tarpsnių prelegentas nu-
 rodė tris. Paskutinis, garbingasis
 arba triumfuojantis laikotarpis ir
 buvo "Aušros" ir "Varpo" žurnalų
 laikas. Šio meto ne vienas darbuo-
 tojas sulaukė nepriklausomos Lietu-
 vos valstybės atkūrimo. Todėl dau-
 guma jų nebematė ankstybesnių
 Lietuvos žadintojų, laikydami Dr.
 J. Basanavičių mūsų tautinio atgi-
 mimo pradininku, nors jis tebuvo
 viena laimingųjų (labiau ma-
 tomy) jo žvaigždžių.

Vincas Natkevičius kalba apie mei-
 lės problemą Marijos Pečkauskaitės
 kūryboje. Lietuviškųjų studijų sa-
 vaitėje Anglijoje buvo prisiminta rašy-
 tojos 100 metų gimimo sukaktis.

kad mūsų rašytojos apysakose at-
 sispindi ir krikščioniškos meilės
 samprata.

Dr. Jonas Grinius kalbėjo apie
 trečią šių metų sukaktuvinę, po-
 etą Oskarą Milašį, nuo kurio
 gimimo sukako 100 metų. Pacita-
 vęs dvi poeto laiškus ištraukas, iš
 kurių buvo matyti tiek Milašiaus
 patriotizmas, pagrįstas istorinėmis
 senosios Lietuvos valstybės tradici-
 jomis, tiek O. Milašiaus politiška
 diplomatiniai darbai, atstatant ne-
 priklausomą Lietuvos respubliką, J.
 Grinius toliau dėstė "Don Zuano
 ir meilės problemą Milašiaus kūry-
 boje". Joje jis rado bent trejų pa-
 donžuaną. Pirmasis "Septynių vie-
 natvių" Don Zuano scenų jaunas
 didikas, kuris yra panašus į jauną
 skeptiką ir pesimistą Milašį, be-
 skendėdamas savo tamsiuose jaus-
 muose, beveik nežino, kas yra meilė.
 Antrasis Don Zuano, nupieštas pa-
 gal XVIII amž. italų didiką, vadi-
 nasi Pinamontas. Jis nujaucia meilę
 kaip didelę vertybę, bet, jos beiško-
 damas, jis praleidžia visą gražiausią
 amžių atsiiktiniuose seksualiniuo-
 se smaguose, kol senatvės slenks-
 ty sutinka moterį, kurią gliauli pa-
 milsta, nors ji ir pasirodo kurtizanė.
 Daug kenčia Pinamontas, kol paga-
 liau nuo jos atsisplėšia, tapdamas
 meilės filosofu.

Trečiasis Milašiaus Don Zuano
 — jau ne vaizduotės sukurtas didi-
 kas, bet tikras, istoriškas Sevilijos
 palaidūnas Don Miguel Manara
 Vincentello de Leca, miręs 1679 m.
 Šio padavusio paleistuvingos avan-
 tiūros nebeįtenkima. Sutikęs vieną
 išmintingą ir skaisčią mergaitę var-
 du Zirolama, ją veda, bet po trijų
 mėnesių mirtis jam ją atima. Tada
 Miguelis supranta, kad jo meilės al-
 kį tegali pasotinti tik Dievas, o už
 praeitį reikia atgailauti. Tapęs ga-
 ričių vienuoliu, atlikęs daug gerų
 darbų, Miguelis Manara miršta be-
 veik šventu vienuoliu.

Po šio istorinio Don Zuano "Mi-
 guel Manaro" Milašiaus "Méphi-
 boshet" misterijoje sustojo prie dar
 žymesnio asmens — izraelitų kara-
 liaus Dovydo, kuris buvo prana-
 šas bei poetas ir taip pat didelis
 nusikaltėlis žmogžudystės ir svetim-
 terystės. Dėl savo meilės Dievui nuo-
 lankiai priimdamas jo skaudžią
 bausmę (savo ir Betsebos sūnaus
 mirtį), jis laimėjo Dievo malonę,
 nes iš jo gimė gims Jėzus. Paga-
 liau "Sauliaus iš Tarso" misterijoje
 Milašius vaizdavo, kaip krivinas
 krikščionių persekiojamas Saulius,
 Dievo meilės veikiamas, tampa uo-
 liausiu Kristaus apaštalu, kankiniu
 Paulium. Po 1914 m. gruodžio 14 d.
 vizijos O. Milašius nebesustodavo
 prie meilės problemos specialiau,
 bet iš trumpų prisatirimų eilėraš-
 čiuose buvo galima jausti, kad jis
 liko riteriška ištikimas tai savo
 meilės sampratai, kokią buvo išdė-
 stęs "Meilės pradmenų" ("L'Amoureuse initiation") romane
 1910 m.

Kai lietuvių vardas skrenda į Jupiterį

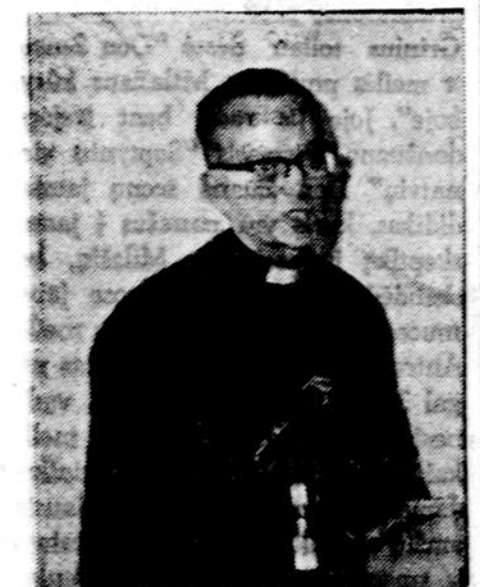
Studijų savaitėje buvo paskaitų,
 kurios nesidavė įtraukiamas į grupes.
 Prie šitokių vientuliųjų reikia
 skirti kun. Augustino Rubiko pas-
 kaitą apie Karolio Darvino evoliuci-
 nės teorijos santykį su Senojo Jsta-

(Nukelta į 2 psl.)

Prie Magna Charta libertatum istakų

tymo šventraščiu. Šią idėją pasiskaitę klausant, atrodo, kad minėto santonio nėra, nes Senojo Testamento autoriai nekūrė jokių mokslinių teorijų gyvosios gamtos įvairių bei aiškinti, o K. Darvinas buvo tikintis žmogus, nors ir sugalvojęs teoriją, pagal kurią įvairios gyvųjų rūšys išsivysčiusios vienos iš antrų, taigi be tiesioginio Dievo kūrimo. Jei įvairios gyvųjų rūšys atsirasti Dievas nėra būtinas, tačiau be jo kaip pirmosios priežasties nei tie gyviai, nei visas pasaulis negalėtų egzistuoti, teigė prelegentas.

Bet jis taip pat stengėsi pateikti evoliucijos teoriją, pvz., sakdamas, kad evoliucijos pripažinimas esąs gilesnis tikrovės pripažinimas. Kadangi dėl laiko stokos po kun. A. Rubiko paskaitos nebuvo diskusijų, paliko neišsiaiškinta, ar visuotinės evoliucijos teorijoje nėra paslėpto mito. Sakysim, kodėl kovoję dėl būvio gyviai būtų turėję siekti sudėtingesniųjų gyvybės formų, kurios grėčiau pažėdžiamos negu paprasčiausios? Juk per pusę perkirstas sliekas ne tik nežina, bet gali duoti du sliekus, kai tuo tarpu nieko panašaus neatsitiks su perkirsta pusian beždžione.

Kun. S. Matulis Lietuviškųjų studijų dalyviams atskleidžia Anglijos lietuvių istorijos skerspjūvį.

Nesiduoda įrikiuojama į atskią grupę kun. S. Matulis, „Saltinio“ redaktorius, paskaitai apie lietuvių ateivius Didžiojoje Britanijoje. Šitoji paskaita tiko šiai savaitei, nes iš kitų atvykusiems tautiečiams susidarė vaizdas, kaip lietuviai čia atsirado.

Ju pradžia skieka Krymo karo pabaigą (1856), kai kurie mūsų tautiečiai čia pateko kaip karo belaisviai. Pirmoji ateivių banga žymiai sustiprėjo apie 1900-1912 metus, kai Londone buvo įsigyta sąvaka bažnytelė, atsiradus lietuviams kunigams. Taip pat nemažos reikšmės čia turėjo tėvų marijonų įsikūrimas. Kadangi Anglijoje įprasta atskirai kalbėti apie Skotiją, prelegentas taip pat pasakojo apie ten įsikūrusius lietuvių darbininkus, kurie buvo tokie šviesūs, kad jiems reikėjo lietuviško laikraščio. Šitai 1929 m. pradėtas leisti „Išvairių Draugas“, kuris tebeina iki dabar.

Antra lietuvių ateivių banga į Angliją siūbtelėjo po II-jo Pasaulinio karo iš Vokietijos stovyklų. Tada atvyko 5,762 asmenys įvairiems (dažniau fiziniais) darbams. Atlikę prievolę pagal sutartis, jų dauguma išemigravo į Kanadą ir JAV. Tos naujos bangos dalyviams, kurie Anglijoje rado organizacinę atramą, buvo lengviau sukurti lietuvišką organizaciją. Iš jų paminėtinos: Didž. Britanijos Lietuvių sąjunga, Lietuvių Bendruomenė, Lietuvių namai Londone, Nidos knygų klubas, „Europos Lietuvis“ savaitraštis, Lietuvių sodyba netoli Windsor, Kultūros židynys su „Saltinio“ žurnaliuku Nottinghamame. Smulkesnių vienetų neįmanoma sužymėti, nors Dr. S. Matulis stengėsi nepamiršti nieko.

Savotiška naujenybė šioj Studijų savaitėje (anksčiau tiksliai mokslai likdavo nuolat) buvo Dr. Vytenio Vasyliūno paskaita apie „Žemės ir kitų planetų magnetosferas“. Nors prelegentas stengėsi kalbėti populiariai, savo mintis paaiš-

Dr. Vytenis Vasyliūnas kalba apie Žemės ir kitų planetų magnetosferas.

truodamas skaidrėmis, tačiau korespondentas nepajėgė jos užrašyti. Klausytojai buvo dėkingi vidury paskaitos net plojo prelegentui, išgirdę, kad vieno lietuvių mokslininko vardas drauge su kitais įrašytas erdvų satelite, kuris skris į Jupiterio planetą (tas Dr. V. Vasyliūno vardas su „Voyger“ raketa jau skrenda).

Lietuvių Bendruomenės temomis

Lietuvių B-nės stovio kritišką skerspjūvį savo paskaitoje pateikė „Aidų“ žurnalo vyriausias redaktorius bei „Tautos ir tautinės ištikimybės“ autorius Dr. Juozas Grinius iš Bostono (JAV). Jis stengėsi parodyti veidrodį ne sau pasigrožėti, bet pamatyti, kokie esame dabar po trisdešimt su viršum metų tremtyje ir išeivijoje. Prelegentas pažymėjo, kad II Pasaulinio karo pabaigoje įvykęs lietuvių pasitraukimas į Vakarų buvo tikras intelektualų egzodas, nuostolingas tėvynei. Bet jo nariai, kad ir sunkiausiomis aplinkybėmis, per dešimtį metų po karo įvairia kultūrine kūryba užpildinėjo spragas, kurias Lietuvoje buvo sudorę okupaciniai stovai. Rašytojai, filosofai, teologai, istorikai, sociologai, dailininkai sukūrė tai, ko tėvynei nebuvo galima imtis dėl komunistinio totalizmo.

Šitie kultūrinės kūrybos rezultatai, kurie po tam tikro laiko turės sągrįžti į tėvyne, nebūtų buvę įmanomi be lietuviškos bendruomenės, kuri įvairiai, kad ir nevienodai, rėmė savo kūrėjus. Kitoks vaizdas susidarė, praslinkus 30 su viršum metų po egzodo. Ne tik buvusieji tremtiniai tapo emigrantais, bet taip pat visi per tiek metų paseno ir daug kas mirė. Pasensusių ir mirusiųjų kūrėjų vietos, ypač tos srityse, kurios lietuviškai kultūrai yra svarbiausios, dažnai palieka tuščios, nes jaunieji jų dažniausiai neužpildo. Nors lietuvių jaunimo organizacijose matyti jaunųjų pakankamai, bet, baigę mokslus, tie jaunieji kažin kur iš lietuvių bendruomenės dingsta. Juos stipriai veikia svetima aplinka. Net lietuviškai mokantieji jaunuoliai-ės savo tarpe vis dažniau ima vartoti ne lietuvių kalbą. Jie ir lietuviškų knygų skaito vis mažiau ir mažiau. Mišrios šeimos grauzia lietuvių. Mišrios sutuoktuvės yra lietuviams laidotuvės. Prieš šias nykimo negeroves dar būtų galima spirti,

Dr. Juozas Grinius Europos lietuvių studijų savaitėje kritiškai žvelgia į kūrėjų bei kultūrinę situaciją šiuolaikinėje mūsų išeivijoje.

jai lietuvių šeimose būtų pakankamai sistemingumo, auklėjant vaikus. Deja, to stinga. Net ir šitokiame nelinksmame stovy, jaunieji parodo gražių proveržių, bet, kai dauguma jų neremia, tie spontaniški darbai greit užgesa. Tarp vidutinio jaunimo daugumos pasirodo šviesūs išskirtinių jaunuolių, tarp kurių galėtų atsirasti vadų lietuvių bendruomenei svetur išlaikyti; tik tie kūrybingieji, jaunieji lietuvių švityriai turėtų pajusti savo tautinę atsakomybę, kad taptų slaptais susibaudėliais, veikiančiais sutartinai.

Vincas Bartusevičius kalba apie Pasaulio lietuvių ketvirtąjį kongresą.

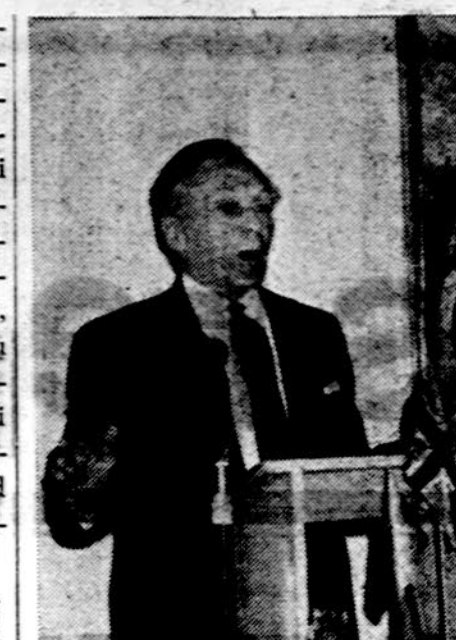
Vincas Bartusevičius, būsimam IV lietuvių jaunimo pasauliniam kongresui programos pirmininkas, savo kruopščiai paruoštoje paskaitoje kalbėjo apie to IV-jo kongreso tikslus. Prelegentas manė, kad būsimam pasauliniam jaunimo kongresui džiūti neužtenka šūkių, kokiais būvo pažymėti trys pirmieji kongresai. Jis pažymėjo, kad bendrieji lietuvių B-nės tikslai — lietuvių kultūros kūrimas bei išlaikymas ir atgavimas Lietuvai laisvės yra neginčijami jaunimo tikslai. Ju svarstymas kongresuose turėtų atkristi, bet reikėtų konkrečių tikslų, kurie būtų išdėstyti ir kuriuos prelegentas kvalifikavo kaip politines. Argi galima visai išvengti politinių reikalų svarstymo, jeigu Pasaulio lietuvių jaunimo sąjunga drauge su visa lietuvių visuomene Vakaruose siekia okupuotos Lietuvos išlaisvinimo?

Dr. Albertas Gerutis svarsto Lietuvos, kaip valstybių tarptautinės bendruomenės nario, situaciją.

Politinėmis temomis

Šitokio pobūdžio buvo dvi paskaitos. Pirmasis prelegentas Dr. Albertas Gerutis, Lietuvos diplomatinės tarnybos narys, kalbėjo apie Lietuvą, kaip valstybių tarptautinės bendruomenės narį. Pirmiausia jis nurodė, kaip per I-ji Pasaulinį karą Lietuvos Taryba labai vertino svetimų valstybių Lietuvos pripažinimą tarptautinėje plėtmėje. Lietuvos Taryba net buvo sutikusi keturiomis konvencijomis su Vokietijos Reichu, jeigu tik šis prieš taikos derybas pripažintų Lietuvą kaip atskirą valstybę. Kadangi Vokietijos kaiseris šitokią pripažinimą delsė, Lietuvos Taryba paskelbė mums vi-

Dr. Stasys Kuzminskas europietiškoje lietuviškųjų studijų savaitėje nagrinėja temą „Žvilgsnis į Lietuvos ateities problemas“.

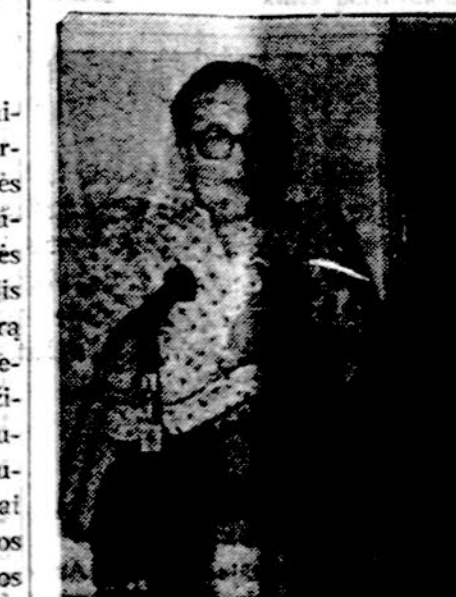
siems žinomą nepriklausomybės aktą. Kol Lietuva de jure pripažino Sov. Sąj. mums reikėjo su ginklu ilgai kovoti prieš Sovietų Rusiją. Amerikos lietuviai turėjo surinkti net milijoną parašų, kad Jung. Am. Valstybės pripažintų Lietuvą de jure. Bet šis vėlavimas (1922 m.) įvykęs pripažinimas po Lietuvos aneksijos į Sov. Sąjungą 1940 metais tapo stipriausiu mūsų valstybės ramščių tarptautinėje valstybių bendruomenėje. JAV Užsienio reikalų ministro Sumner Wells 1940 m. pareiškimas apie Pabaltijo valstybių aneksijos nepripažinimą tebegalioja ir šiandien. Nors kai kuriose valstybėse Lietuvos atstovybių dabar nebėra, tačiau, jei Lietuva netrukus atgautų nepriklausomybę, tarptautinėje bendruomenėje ji nebūtų nauja, nes yra valstybių, kurios pripažįsta Lietuvą teisiskai tebeegzistuojančią.

Po šios paskaitos išsivystė gana temperamentingos diskusijos, kuriose esantiems Lietuvos diplomatais buvo priklašamas nepakankamas rūpestis atstovybių gyvatinumu, o lietuvių visuomenei Vakaruose buvo priklašamas nesupratus Lietuvos atstovybių svarbos ir nesuteikimas joms reikalingos paramos.

Dr. Stasys Kuzminskas, ekonomistas ir diplomatas, savo paskaitoje „Žvilgsnis į Lietuvos ateities problemas“ žvelgė į tą Lietuvos ateitį, kuri turėtų atsiverti mūsų tėvynei, tapus laisvai iki 2.000 m. Gailla, kad prelegentas nieko nekaltė abejojimo pie ano meto vidaus problemoms, bet savo žvilgsnį sutelkė ties santykiais su kaimynais dėl teritorijų. Turėdamas akys aną svarbų momentą, Dr. St. Kuzminskas kvietė visus tautiečius į dvasinį veikumą, patriotinį budrumą ir jau dabar intensyviai bendrauti su mūsų kaimynais.

Disidentų paskaitos

Šios Studijų savaitės didžiausias „masalas“ buvo Dr. A. Štromas ir Tomas Venclova paskaitos. Ju gyvu žodžiu šįgirsti ne vienas tautietis ir tautietė važavo iš toli. Salėje buvo veluti leškoti tuščios vietos per minėtų disidentų paskaitas, kurios vyko beveik dialoginiu būdu. Kai kalbėjo atvykęs iš Lietuvos prieš trejetą metų Dr. A. Štromas apie „Politinę sąmonę Lietuvoje ir aiškinimą pindinčias joje krašto ateities vizijas“, šalia jo prie katedros sėdėjo Tomas Venclova, kuris pritraukda-

Dr. A. Štromas aptaria politinę sąmonę Lietuvoje ir aiškinimą pindinčias joje krašto ateities vizijas.

Kertinė paraštė

(Atkelta iš 1 psl.)

ateitininkai nėra tik šiaip lietuvių katalikų kultūrinis sambūris, bet kad jis pirmiausia yra mokslus einančio jaunimo organizacija, kuri turi išugdyti Lietuvai tikrus katalikų šviesuolius. Todėl ateitininkai privalo išlavinti: aiškų protą, pagrįstą moksliskuoju subrendimu, tvirtą būdą, paremtą aukšta valios kultūra, jautrią sąžinę, išaukštą pagal krikščioniškos dorovės reikalavimus ir kilnią širdį, pilną entuziazmo bei paslankumo pasiaukoti tam, kas yra šventa, tikra, gera ir gražu.

Primindamas šiuos mūsų mokytojo Stasio Šalkauskio žodžius, turio kongreso dalyviams vieną prašymą, kuris išplaukia iš integritetumo principo, — būkime lietuviškos literatūros skaitytojai!

Žinau, kad tai nėra madingas prašymas šiandien, nes daug mažonau žiūrėti televizijos arba sėdėti kinematografe. Bet šito būsimiems šviesuoliams neužtenka. Jei ateitininkas turi išlavinti šviesų protą, jis turi skaityti daugiau už kitus. Jei ateitininkas turi pasisavinti lietuviškos kultūros geruosius pradus, jis turi daugiau už kitus skaityti lietuviškai — daugiau lietuviškų knygų, daugiau lietuviškų žurnalo ir laikraštų.

Nenormalu yra, kai Lietuvių katalikų mokslo akademijos geri leidiniai neperkami, kai dailiosios literatūros lietuviškos knygos ne

mas papildydavo arba tiek tiek pakoreguodavo referentą ir buvo jo pirmasis koreferentas. Kai po poros dienų Tomas Venclova (atvykęs iš Lietuvos šiu metų vasario mėn.) kalbėjo apie „Disidentų atsiradimą, jų siekimus bei sąvokas Sov. Sąj. ir Lietuvoje“, šalia jo sėdėjo Dr. Štromas, kuris beveik vienas per diskusijas atsakinėjo į dalyvių klausimus.

Savo paskaitos pradžioje Dr. A. Štromas vaizdavo, kaip ir kokias motyvais nuo 1940 m. susidarė valdantieji sovietiniai sluoksniai: kaip po Stalino mirties (1953 m.), valdant Chruščiovui, vis labiau aiškėjo, kad komunizmas jau yra tiek biurokratiškai sustingęs, kad nebegalėtų evoliucionuoti bei pažinti žmones svajotos gerovės. Tie, kurie buvo ateję remti komunizmo i-dealistiniais sumetimais, apsispylė pakrypo į alkoholizmą, o kai kas net nusizūdė (pvz. rašytojas VI. Grybas). Net Ant. Snieckus, Lietuvos kompartijos pirmasis sekretorius, kuris okupacijos pradžioje besilgiškai vykdė visus Maskvos įsakymus, po 20 metų praregėjo, kad tarnauija ne tiems dievams. Dabar kalbama, kad į gyvenimo galą A. Snieckus savo galimybių ribose galvodavo apie naudingus darbus Lietuvai. Dabariniams oficialiniams ponams aukščiausias jų tikslas yra išaugoti įsigytas privilegijas sau ir savo artimiesiems. Kad sovietinis gyvenimas yra sutruksinęs oficialiąją komunistų ideologiją, gerai mato Lietuvos gyventojų didžiulį, neišskiriamą jaunomenės, kuriai senieji privilegijotieji nepajėgė įkvepti idealizmo. Ji gyvena idėjiniame ir moraliniame vakume (tuštumoje). Todėl vieni iš visko šalposi, antri, pasinaudodami klestinčiu protekcionizmu, stengiasi pralobti, treči, nepajėgūs manevruoti savo naudai, skęsta alkoholy, o ketvirti, moraliskai stiprūs individai galvoja apie pasipriešinimą lietuvių tautos demoralizacijai ir apie Lietuvos valstybės atstatymą.

Dr. A. Štromas neabejojo, kad po ginkluoto lietuvių tautos rezistencijos sutruksinimo, pamazų yra susiformavusi kitokia tautinė sąmonė, kuri vienaip ar kitaip byloja, kad Lietuva turi likti Lietuva, kuri pati tvarkytų savo ekonomiją, politinį, socialinį ir kitokį gyvenimą bei

Dr. A. Štromas neabejojo, kad po ginkluoto lietuvių tautos rezistencijos sutruksinimo, pamazų yra susiformavusi kitokia tautinė sąmonė, kuri vienaip ar kitaip byloja, kad Lietuva turi likti Lietuva, kuri pati tvarkytų savo ekonomiją, politinį, socialinį ir kitokį gyvenimą bei

Dr. A. Štromas neabejojo, kad po ginkluoto lietuvių tautos rezistencijos sutruksinimo, pamazų yra susiformavusi kitokia tautinė sąmonė, kuri vienaip ar kitaip byloja, kad Lietuva turi likti Lietuva, kuri pati tvarkytų savo ekonomiją, politinį, socialinį ir kitokį gyvenimą bei

kartą niekinamos, kai rimčiausias mūsų kultūros žurnalas „Aidai“ nusiskundžia prenumeratorių skaičiaus mažėjimu. Šitokie skundai turi išnykti!

Pasaulio šviesai sustiprinti ir lietuvių kultūros gerovei kelti ateitininkai turi tapti uolūs skaitytojai viso to, kas gero ir gražaus spausdinama lietuvių kalba, žinoma, neužmirštant ir kitų kalbų.

Norėdamas, kad šis mano prašymas neliktų tuščias, mėginasi paremti tai šiokiu tokiu darbu. Todėl tuos draugus, kurie iš savo uždario sudejo šių metų Stasio Šalkauskio premiją, prašyčiau man atleisti, jeigu ši karta

paseksiu jų pavyzdžiu ir man skirtą premiją padelsiu simboliškai, būtent:

„Ateities“ žurnalui — 250 dol., „Aidų“ žurnalui — 250 dol., „Draugo“ dienraščiui — 250 dol., „Tėviškės Žiburių“ savaitraščiui — 150 dol., „Darbininko“ savaitraščiui — 100 dol., Vasario 16 gimnazijai — 100 dol., Ateitininkų šalpos fondui — 150 dol., Lietuvių katalikų mokslo akademijai — 250 dol.

Kad mums visiems Viešpats Dievas padėtų dirbti, kovoti dėl Lietuvos!

Jūs Dr. Jonas Grinius,

Tel. PR 8-3229

DR. ANNA BALIUNAS
AKTŲ, AŠU, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
2858 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
Akušerija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6440 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building). Tel. LU 5-6446
Pirmia ligonius pagal susitarimą

DR. VL. BLAZYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
Marquette Medical Center
6132 So. Kedzie Avenue
Val: pirm., antr., ketv., ir penkt. 10-12 val. vakarų. Šešt., nuo 1 iki 3 val. Pagal susitarimą. Ofiso telef. WA 5-2670. Rezid. tel. WA1brook 5-3046

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street

Val: pirm., antr., ketv., ir penkt. 1:00-5:00 val. popiet. treč. ir šešt. tik susitarus.

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2309 West 51st Street
Tel. — GR 6-2400

Val: pagal susitarimą: pirmad. 10-12 val. antr., ketv., ir penkt. 10-12 val. Šeštad. 10-12 val.

Ofs. tel. 735-4477; Rez. 246-2839
Jei neatsiliepia skambinti 636-4549

DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
Specializybė — Nervų ir Endokrinologija

CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6440 So. Pulaski Road
valandos pagal susitarimą

Resid. tel. — GR 6-0673

DR. W. M. EISINIS-EISINAS
AKUŠERIJĄ IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGJIA
6132 So. Kedzie Ave. WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepia skambinti: MU 2-0001.

DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Tel. — BE 5-5893

Specializybė Akty ligos
3907 West 163rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. — PR 6-2220

DR. JANINA JAKSEVIČIUS
JOKSIA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street

Pirmad., antr., ketv., ir penkt. nuo 12 iki 2 val. ir nuo 6 iki 9 val. Šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. FO 7-0000, Rez. GA 9-7278

DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3944 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. A. JUCAS
DERMATOLOGJIA —
CHIRURGJIA
3214 No. Western Avenue
1002 No. Western Avenue
Tel. atsakoma 12 valandų
689-4441 — 361-4605

Jei neatsiliepia skambinti tel. 632-1381

DR. FERD. VYT. KAUNAS
BENDROJI MEDICINA
1461 S. 40th Street, Cicero
Kasdien 10-12 ir 4-7
Išskyrus treč. ir šešt.

Tel. ofiso ir buto: OLYmpe 2-4158

DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 60th Ave. Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išskyrus trečiadienį. Šeštadienį 12 iki 4 val. popiet.

Tel. BELiance 5-1811

DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuviai gydytojas)
3925 West 60th Street

Val: pirmad., antr., ketv., ir penktad. nuo 12-4 val. popiet. ir 6-8 val. vak. Treč. ir šeštad. uždaryti

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KIDINIŲ IR VAIKŲ LIGOS
SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue

Valandos: Kasdien nuo 10 val. ryto iki 1 val. popiet.

Ofiso tel. RE 7-1168; rezid. 229-2010

Ofs. HE 4-1818; Rez. PR 6-0001

DR. I. MESKANSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specializybė vidaus ligos
2454 West 71st Street

(71-os ir Campbell Ave. kampas) Val: pirm., antr., ketv., ir penktad. 3 iki 7 v. p. p. Tik susitarus tik susitarus.

OPTICAL STUDIO
VIOLETA KAROSIUS
7051 So. Washington. Tel. 738-0700
Pritaikomi akciniai pagal gydytojo receptus.

Didelis akinių rūšių pasirinkimas. Val: pirm., antr., penkt., 10-4 val. Ketv. 1-5 v. vak. Šešt. 10-4 v. p. p. Trečiadienis uždarytas.

Tel. — 382-4423

DR. ROMAS PETKUS
AKTŲ LIGOS — CHIRURGJIA
Ofiso:

111 No. WARREN AVE.
4200 NO. CENTRAL AVE.
Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLECKAS
(Kalba lietuviškai)
OPTOMETRISTAS
Pikrmas akis. Pritaikoma pagal gydytojo receptus.

2618 W. 71st St. — Tel. 737-5140
Val: pagal susitarimą. Uždarytas treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INESTU, POSLES IR
PROSTATO CHIRURGJIA
2636 W. 63rd Street

Val. antr., nuo 1-4 popiet. ir ketv. nuo 5-7 vakarų

Ofiso tel. 776-2890, rezid. 648-9545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS
Adresas 4256 W. 63rd Street

Ofiso telef. RE 5-4410

Residencijos telef. GR 6-0407
Val: pirm., antr., ketv., ir penktad. nuo 1 iki 5 val. popiet.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofiso ir rez. 2652 W. 60th St.

Tel. PROspect 6-1233

Ofs. val: pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2-4 val. p. p. ir 6-8 v. vak. Šešt. 2-4 v. p. p. ir tik taikoma susitarus

Ofiso tel. RE 6-2123, namų GR 6-0700

DR. V. TOMASOŠIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street

Val: pirm., antr., ketv., ir penktad. 1-5 ir 6-7 — tik susitarus

Tel. ofiso PR 6-4446

DR. F. G. WINSKURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street

Valandos: 1-4 val. popiet. Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

Ofiso tel. 386-5100; namų 636-4600

DR. PETRAS ŽILIONA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6224 S. Normandie Ave.
Val. pirm., antr., ketv., ir penkt. 2-7
Šeštadienis pagal susitarimą

Prie Magna Charta libertatum ištakų

(Atkelta iš 2 pusl.)

Maskvos nurodymų, nors tame gyvenime gal ir reiktų palikti kai kurių socialistinių elementų. Kad Lietuvoje yra gilus nepasitenkinimas okupacija, liudija gausi pogrindžio spauda. Ji kaip ir dauguma laisvės trokštančių lietuvių laikosi tos pačios taktikos kaip rusų ir lietuvių disidentai — neišiti iš Sov. S-gos konstitucijos ir jos įstatymų ribų, kad "saugumui" būtų mažiausia pretekstų griebtis represijų, nes ta konstitucija numato "respubliką" laisvą išstojimą iš Sov. S-gos. Apie tai mąstydam, kai kurie lietuviai prisimena uniją su Lenkija. Jiems imponuoja dabartinė Lenkija, nes ten daugiau laisvųjų rėgu Sovietijoje, iš ten į Lietuvą patenka Vakarų kultūros apraškai. Kai kas Lietuvoje yra specialiai pramokę lenkiškai, kad per lenkišką literatūrą galėtų informuotis apie Vakarus. Dauguma lietuvių labai nemėgsta rusų, nors dažnai viešai šito neparo. Teigiama įtaką lietuviams yra padarę rusų disidentai. Gilų įspūdį yra palikę Andriaus Sacharovo atvykimas į Vilnių per S. Kovaliovo teismą ir paties S. Kovaliovo nuteisimas į katorgą už pagalbą lietuvių disidentams.

Pagėdavimai laisviesiems lietuviams

Tomo Venclovo paskaitos, visai nemėginsiu rezumuoti: viena, bijau iškreipti kokią nors jo mintį, kad jam nepakenktų sovietinių "žvalgų" akys; antra, girdėjau, kad jo peržiūrėta paskaita gali būti išspausdinta, taigi galėtų tapti prieinama kiekvienam. Bet reikia pažymėti abiejų disidentų nuomonę apie lietuvių Vakaruose. Jiedu teigia, kad lietuviai tėvynėje savo brolius Vakaruose labiau vertina ir daugiau iš jų tikisi, negu patys išsiviečiai apie save mano. Yra gerai pripažinti tėvynės primatą (nieko jam neprimesti iš šalies), bet šis pripažinimas neturi tapti pretekstu tinginlauti. Lietuviai Vakaruose tu-

Poetas Tomas Venclova studijų savaitėje kalba apie disidentus Sovietų Sąjungoje ir Lietuvoje.

ri būti veiklus talkininkai, tarpininkai, įkvėpėjai, kurie perduotų į kraštą Vakarų demokratijų ir kitokių idėjas, belaukdami, kol maskvinė išsigimstanti santvarka žlugtų iš vidaus. Laisvųjų lietuvių veikimas į tarptautinę opiniją yra didelė moralinė parama pavergtiems Lietuvoje. Nors komunistai įvairiai varžo ir ekonomiškai išnaudoja Vakarų lietuvių apsilankymus Lietuvoje, jų nereiktų atsisakyti, nes kiekvienas laisvo lietuvių nuvykimas į tėvynę sustiprina jo gimines ir pažįstamus moraliskai. Tik iš Vakarų nuvykę į tėvynę lietuviai turi laikytis garbingai, tiesiai, drąsiai, nesilankstydami prieš tarnus to oficiozinio režimo, kuris visiems yra įkyrėjas ne vien Lietuvoje.

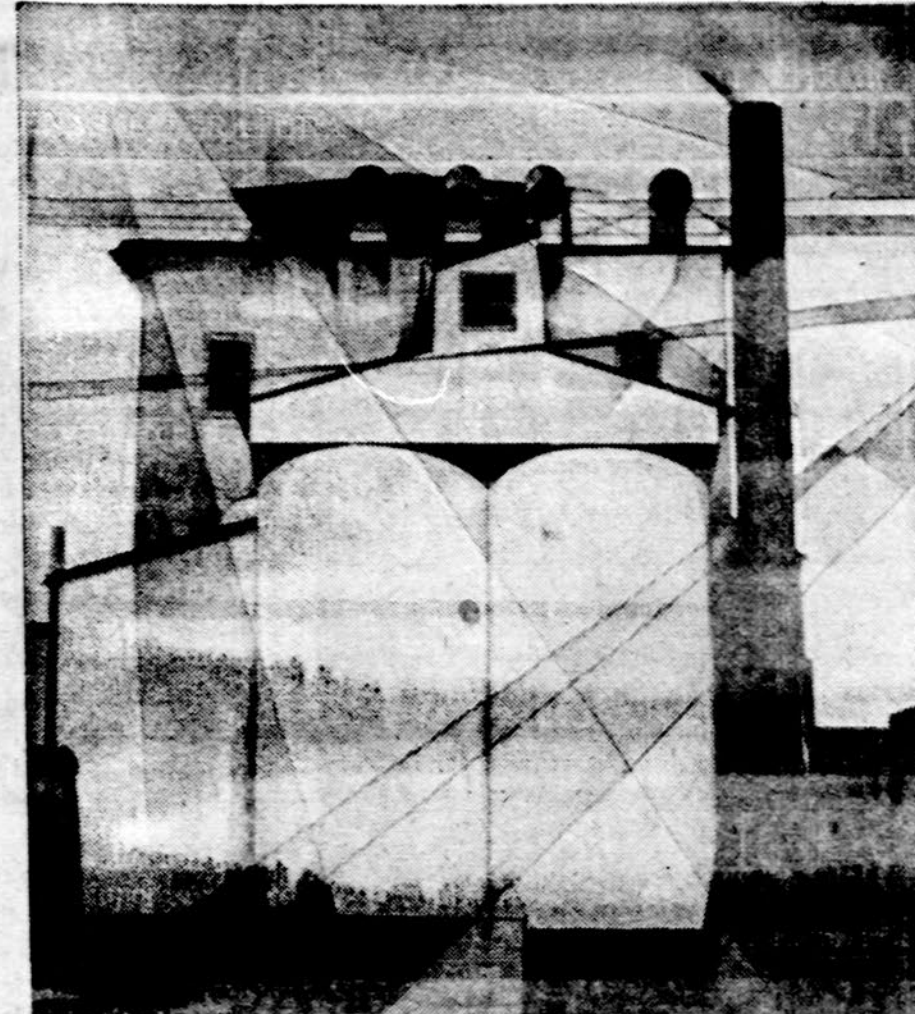
Kitos Savaitės įdomybės

Nors gerai lankytos ir pasisekusios paskaitos sudarė savaitės branduolį, tačiau jis gal ne visiems buvo įkandamas. Apie jį buvo savotiškas lukštas, suprantamas visiems. Prie

tokių tartum papildomų momentų buvo Savaitės atidarymas. Per jį maldą sukalbėjo Europos lietuvių vyskupas, sveikinimo kalbas pasakė Lietuvos atstovo Didž. Britanijoje pareigas einęs Vincas Balickas ir iš New Yorko atvykęs VLIKo atstovas Stasys Lūšys, kuris ne kartą kalbėjo per diskusijas. Europos lietuvių vyskupas taip pat dalyvavo beveik visose paskaitose. Joms pasibaigus, šeštadienio vakare vyskupas taip pat atnašavo baigiamąsias šv. mišias (su pamokslu), o per jas giedojo Los Angeles ansamblis, vargoninkaujant Dr. V. Vasyliūnui. Kasdienines šv. mišias anksti rytais laikydavo Dr. P. Celišius. Jo gerai paruoštų pamokslėlių apie šventąją auką klausydavosi nemažas būrys dalyvių.

Per du popiečių lig nakties buvo dvi įdomios ekskursijos. Jų čia neaprašinsiu, tik pažymėsiu, kad ant radienio ekskursija autobusais vyko apžiūrėti Londono, kur buvo nuosirdžiai priimta lietuvių bažnytelės vadovybės ir vakariene pavašinta Lietuvių namuose. Trečiądienį viena dalyvių ekskursija vyko į universitetinį (kolegijų) miestą Oksfordą, o kita — į karališką Windsor pilį. Vakare abi ekskursijos susitiko Lietuvių sodyboje ir dalyvavo skautų ir jaunimo stovyklų užbairgoje. Už ekskursijas, be abejoj, svarbesni buvo du koncertiniai vakarai. Jų vėl neįmanoma man čia aprašyti, tiek dėl kompetencijos stokos, tiek dėl jų įvairumo. Tik pažymėsiu, kad ketvirtadienio vakare solistais koncertavo Nerija Linkevičiūtė ir Ričardas Daunoras. Jų dainas ir arijas palydėjo pianu Renata Lampsatytė. Vakarų užbaigė rašytojai ir poetai: E. Juodvalkytė, V. Šlaitas, K. Barėnas ir Tomas Venclova. Penktadienio vakaras, kuris anksčiau buvo vadinamas Tėvynės valandėle, prsidėjo rašytojų kūrybos skaitymu. Jame dalyvavo Ir. Naudžiūnaitė — Joerg, R. Spalis, E. Cinzas. Vakarų užbaigė Los Angeles dainų ir tautinių šokių ansamblis "Spindulys", vadovaujamas O. Razutienės su pagalbininkėmis O. Barauskiene, D. Razutyte ir D. Barauskaite.

(Nukelta į 4 pusl.)

Charles Demuth (amerikietis)

Industriinis peizažas

SMĖLIO BALADĖ

PRANAS VISVYDAS

Škiriu liejyklos draugams

Paimk kastuvą į nagus,
parvežk man juodo smėlio!
Sušuko dulkėmis žmogus.
Jo veidas švietė lyg delfia.
Aplinkui gražiai plieną taršė,
ir kalto dūžiai aržiai
kapojo valandas naktia.

Škeveldros... žiežirbos
ant metalinio tako.
Ant keturkampio liejinio
liepsnos liežuvių plakės.
Ir šauksmą, lydimą keiksmų,
lydėjo rūšios vyrų akys.

Paimk kastuvą į nagus,
parvežk mums juodo smėlio!

Linguodamas ankštoj pintinėj,
tartum Sokratas tarp neony,
stebėjo, kaip kryžminiai
vamzdžiai, sąsparos ir plonos
signalų vielos pynasi aukštai,
kaip prunkščia įtampos žirgai,
o jis — tik ešerys tinkle,
kurį pagavo pramonės galia.

Paimk kastuvą į nagus,
parvežk man juodo smėlio!
Vėl pakartojo plušantis žmogus.
Jo veidas švietė lyg delfia.
Aplinkui dūžiai aržiai
kapojo poilsio varčias.

Siūbuodamas ankštoj pintinėj,
galvojo: Gal skliautų globoj
naktis dainuoti ims ir tuoj
pro sidabrinį stogo gaublių
pasklis žaliakalnio žibutės
ant kalnų pakelty...
Ant prakaito lašų
pažvelgs naktis rugpjūčio.

Kažkur dejavo ratlankio kančia,
lyg iš namų išguitas katinas.
Kažkur po karšto kalto apačia
spyruiokė guodėsi apatiškai.
Arčiau prie juodo smėlio! —
vadino dantračiai ir volai,
ir sijos, ir stulpų šešėliai.
Arčiau prie juodo smėlio.

Dar žingsnis, dar...
Ir štai malūnas!
Dirvonų juodžemį pamilęs kūnas.
Puikuolė mašina, variu papuošta,
dunksojo šalia smėlio sosto.

Jis atsipeikėjo. Prisiminė:
Kastuvą į nagus, žmogau,
paimk ir kask, ir kask,
ir darbo sielą mums parvežk.
Jo veidas švietė paslapčia.
Aplinkui gražiai taršė
Akimirksnį naktia.

Pakėlė įrankį...
Nuo trečio mosto
banguojančiam konvejerio dirže
skaidri istorijos srovė sutrisko,
ir emė žaisti spektro peteliškės,
ir dūžianti energijos pūga
išsiveržė iš smėlio sosto...

Ant pakeltos kastuvo plokštės
pabiro juodžemio šilta našta.

Trys dienos laisvės

Eduardas Cinzas

(Tęsinys iš praėjusio šėstad.)

Morisas nutilo ir šyptelėjo virtuvės duryse stovintį dukrai. Šyptelėjo ir Pieras, bet Morisetė lediniu žvilgsniu nuėjo jai pasisūti taikos karvelį. Pieras suprato, žinojo, kad audra praėjo, kad rytą ji dar pamurmės, pasibrangins kaip pridra, prisaikdins jį, kad jokios Marianos niekada nebuvo ir nebus, ir viskas nusistovės sena palaiminta tvarka.

— Mūsų dvarponis, nors ir stipriai padvokęs senatvės pelėsiams, turėjo jauną, apvalią agunos žydėjimą degančią žmonelę. Visi belaisviai aikčiojo ją pamatę, nuodėminiais žvilgsniais nuglostydavo šlaunis, bet toliau neįdrisavo ir pasvajoti. O mūsų Leonas, kaip vėliau paaiškėjo, pagalvojo jau pirmąją dieną, kai išvydo tą grožybę dvaro kieme... Tuo labiau, kad gauleiteris beveik kiekvieną dieną, o neretai ir naktį, išsitenkdavo į netoli esantį miestelį partijos ir paties didžiojo Reicho reikalais. Beje, dvare buvo dar ir kita moteris: gauleiterio motina. Ji, kaip visiems buvo žinoma, kabinosi į antrąją šimtą, jau nebeildama iš lovos, kurčia ir beveik visiškai akla, bet gerasis Dievas vis negalėjo apsispręsti, kada pasišauks pas save.

Vieną gražų pavasario rytą, kada varpas sukėlė visus praeitai ilgos dienos vergijai, pamatėme kieme neįprastai anksti iš miestelio sugrįžusį gauleiterį. Jis, mielukas, buvo liūdnas, kaip išraustas runkelių lukas, ir be lazdelės: staiga sugrįžęs, rado staiga mirusią motinėlę. Niekas nežinojo, visi miegojo ant kumstelių, o jis kaip ir visada, pirmiausia užsuko ligonio kambarin ir pamatė, kad jo gimdytoja jau Anapus. Sako, kad ipuolęs žmonos miegamajam verkdamas, krites į jos glėbį ir pradėjęs šaukti savo mamą. O kai nusiramino, kai gražioji žmonelė

nušluostė ašaras, tuoj sukėlė namiškins ir prisakė paruošti mirusiąją paskutinei kelionei.

Šalia motinos kambario buvo tuščia ir erdvi patalpa, kurioje riogsojo sena ažuolinė spinta, ji ten stovėjo nuo neatmenamų laikų, niekam nebereikalinga, bet tokia nepatogi, tokia sunki, kad nevertėjo jos ir jūdinti. Tai toje patalpoje ir paguldė mirusią motiną į karstą, užkėlė jį ant keturių kėdžių ir apstatė degančiomis žvakėmis. Kai viskas jau buvo paruošta, viskas kuo gražiausiai sutvarkyta, pasiuntė ir mus, belaisvius, atsisveikinti su ja. Po to, nors ir pasaulis braškėtų, kaip jau bošams įprasta, kiekvienas sugrįžo prie savo darbo. O vakare, kada Leonas atnešdavo mums duonos, pasigedome savo geradariui. Nebuvo jį ir sekančią dieną, niekas nematė. Mes išsėidavome į laukus darbams, gauleiteris vėl slankiojo kieme ir poškino savo lazdele, namiškiai budėjo prie mirusios karsto, atvykdavo atsisveikinti artimi ir tolimi giminaičiai, bet Leonas nesirodė. Aš baisiai susirūpinau. Klausinėjau dvaro žmones, kitus belaisvius, išdrįsau priminti ir gauleiteriui, kuris tik truktelėjo pečiais ir atsakė: "Jeigu į trečią dieną nesugrįš, aš pranešiu miestelio žandarams, kad surastų. O tada... tada vaikas pasigailės, įkandęs jį glosčiusią ranką". Trečios dienos vakare, kai išvežė mirusiąją į kapines, sugrįžė iš laukų, radome baraką jau apraudotą Leoną. Gulėjo lovoje sunykęs, apaugęs kelių dienų barzda ir pasibaisėtinai sutinusiomis kojomis. Aš klausinėjau, kur buvo dingęs, kaip atsirado barako lovoje, bet jis tik purtė galvą, dūsavo, kaip mirštantį dievobaimingą senę, ir vartė krauju pasrūvusias akis. O dvare jau sklido pasabzdos, kad Leonas buvo pabėgęs į Belgiją, kad ten jį susekė geštapas, primušė, su-

laužė kojas ir grąžino gauleiteriui. Lenkai, tie svajingi plepiai ir keikūnai, net sukūrė baladę apie Leono šuolį į laisvę ir praminė jį "Trys laisvės dienos". O linksniausia yra tai, kad niekas jo nenubaudė! Kaip jis išsi-melavo gauleiteriui, ką papasakojo apie tas tris, kaip lenkai sakė, laisvės dienas, tik jis vienas nežino. Po mėnesio, kada viskas nūrimo ir nusistovėjo senoje vagoje, mūsų Leonas vėl prapuolė. Po savaitės atvažiavo žandarai su šunimis, išlandžiojo visus užkampius, bet išvyko, nieko neradę. Rudenį, jant gavau laišką iš Marselio, kuriame senų laikų bičiulis rašė, kad Diupontas Vyresnysis, taigi — Leonas, dirba radio stoties orkestro būgnininku. Bošų cenzoriai nieko įtartino nerado, bet aš tuoj supratau, kad vyresnysis mano broliukas paspruko į Angliją ir dirba Prancūzijai skirtingame radijo pranešimų skyriuje. Po karo, kai sugrįžau į Damartiną, radau jau anksčiau parsiradusį Leoną su iš salos parsivežta žmonele. Tik žymiai vėliau, kada jis buvo išlydėjęs į Anapus ir trečią savo žmoną, šnektelėjome apie tą paslaptingą dingtį iš gauleiterio dvaro...

Morisas nutilo ir patrynė delnu kaktą. Išgėrė degtinės likutį, padėjo stiklinuką kojele į viršų ant lėkštutės — daugiau nebegers, ir susimastė.

— Tai kaip ten buvo? — paragino jį Pieras. — Kodėl jo nenubaudė? Kur jis slapstėsi?

Morisas nusijuokė. Ne todėl, kad staiga pralinksėjo, ar kad degtinės gurkūnėlės vėl pakėlė nuotaiką, nusijuokė iš Piero kvailumo. Mostelėjo ranką į spintą ir paaiškino: — Spintoje slapstėsi. Spintoje praleido tas tris laisvės dienas, kurias apdainavo lenkai.

— Kaip tai spintoje? — išplėtė akis Pieras. Ką jis veikė toje spintoje?

— Stovėjo ir laukė, kol pasibaigs šventos giesmės, kol išveš gauleiterio mamą į kapines. Tris dienas ir tris naktis giminės budėjo prie mirusios, o spintoje paslėptas gauleiterio žmonos naktų bičiulis stovėjo, užgnaužęs kvapą, ir maldė visus galį dievus pagalbos.

— Nieko nesuprantu, tėveli, — prašė Morisetas. — Vieną kartą sakai, kad jis buvo pabėgęs, kitą — tas tris dienas prastovėjo spintoje...

— O kur kitur jam bėgti, kur pasislėpti, kai koridoriuje pasigirdo von Apgautojo žingsniai, tvirtu ir visais teises turinčio vyro žingsniai? Kol gražioji Agnė atrakino duris, Leonas sugriebė savo rūbelius, klumpes ir puolė į tą tuščią patalpą šalia miegamąjo... O ten, kaip seniai paruoštai Dievo bausmei, nei durų, nei langų! Tai Leonas ir užsidarė tuščioje spintoje, kuriose nuo amžių pradžios ir iki jų pabaigos slepiasi užklupę melužiai. Aišku?

— A! — aiktėlėjo Morisetė ir spruko į virtuvę kvatodama.

— O kaip jis pasiaikino, kur buvo dingęs? — Pieras nusijuokė; jis net pasibaisėjo, pagalvojęs apie tris paras siauroje spintoje.

— Kada visi išvyko į kapines, o galvos skausmu išsisukusi Agnė ištraukė jį iš spintos ir nutempė į baraką, jis, kaip sakėsi, nors ir buvo beveik be sąmonės, bet vis tiek pajėgė galvoti ir tada pašnabzdėjo savo širdies damai, kad jį pasakytų vyrui, jog rado belaisvį prie dvaro vartų. O jis, girdi, pasi-aiškinsias, kad vaikštinėdamas netoli esančiame miške, buvo įkritis į kokią kiaurymę, ir tik po trijų dienų išsikapstė.

— Galėjo ir taip atsitikti, — sutiko Pieras. — O gauleiteris patikėjo?

— Gal patikėjo, gal ne, bet staiga pasikeitė: nutraukė išvykį į miestelį, padėjo lazdele — šaudyklę ir vis dažniau pamatydavome žmonos draugę. Gal po motinos mirties suartėjo su savo (ir Leono) Agnė, o gal ką ir nutuokė, kas pasakys? O Leonas, tur būt, pajutęs, kad situacija darosi per daug pavojinga, susidėjo savo niekelius į maišą ir, net man nepranešęs, neįspėjęs, spruko iš tikra ugnim jau rusenančio agunos lauko.

Morisas pakilo ir pasirūžė. Židinyse baigė degti, ir senas, kaip ir Morisas, katinas jau tupėjo prie miegamąjo durų ir laukė šeimnininko.

— Rytą saksti aš išvyktu Paryžiu

trim dienom — priminė Morisas. Su mūšim nesikilkitė; pats paruošiu pusryčius ir sau ir jums. Išvykdami namelio raktą pakiskite po kojų šluoste, ir viskas.

Jis atsibučiavo su Moriseta, palietė Piero skruostą lūpomis ir, pirma įleisęs katiną, užsidarė miegamajame.

Visada, kai Pieras ir Morisetė aplankydavo Morisą, jie miegodavo pirmojo aukšto svečių kambarėlyje, todėl Pieras ir pasuko ten. Tačiau Morisetė nepasakė; ji atsisėdė paklode ir paruošė sau guolį ant minkštauolio. Jis nepriekiaštavo, nesibarė. "Tegul, pagalvojo, rytą jau bus tikrai nusiraminti. O su Mariana reikės baigti. Taip, taip, užsusiū kada nors paskutinį kartą ir pasakyti, kad žmona sužinojo, kad... Na, sugalvojiu ką nors ryto, kai bus šviesiau galvoje".

Išsimegojo gerai, kaip nekalčiausias žmogus pasaulyje. Ir Morisetė buvo gerai nusiteikusi, kaip reta. Ji ir kavą jam įpylė ir suglaustinius aptepė tradicine pusryčių vaisių košele. Taigi, gyvenimas vėl pagražėjo, kad tik gyvenk ir norėk! Katinas pradėjo ieškoti šeimnininko, slankiojo pasieniiais, bet pamatęs trim dienom paruoštą maistą lėkštelėse, suprato, kad jis išvykęs, ir nusiramino. Tik Morisetė nerimo, niūniau plaudama indus, paskui pradėjo šluostyti dulkes, kurių, kaip atrodė, tėvas net nepastebėdavo. Pieras sėdėjo fotelyje su pypke ir šypsodamasis stebėjo žmonos linksnų ir šviesų veidą. Kad jį drėgnu skudurėliu nuvalytą seną gremėzdą ažuolinę spintą, jis garsiai nusijuokė:

— Panaši į dėdės Leono skalstyklės spintą!

— Nelabai tikiu tą tėvo pasaką, — nusišypsojo Moriseta, atidarydama spintą ir šluostydama vidų. — Būty uždušęs...

— Kodėl — uždušęs? — užginėjo Pieras. — Kiekvienoje spintoje yra plyšių, kur gi matei hermetišką spintą?

— Na taip, žinoma... — nebesiginėjo Morisetė, o paskui atkišo Pierui skudurėlį ir paprašė: — Vidų baik valyti tu, aš lyg ir pavargau. Sensta tėvelis, žiū kaip apledo dulkėmis rakandus.

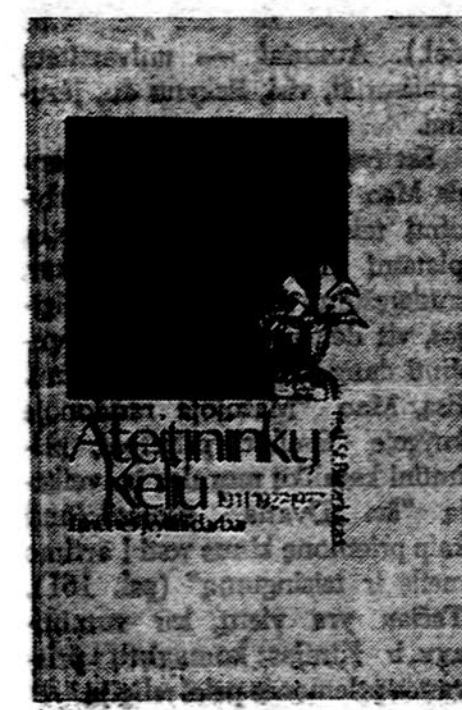
(Nukelta į 4 pusl.)

Nauji leidiniai

• Vysk. Vincentas Brizys, KATALIKŲ BAŽNYČIA LIETUVOJE. Pirmosios rusų okupacijos 1940–1941 m. ir vokiečių okupacijos 1941–1944 m. Trumpa apžvalga. Spausdino "Draugo" spaustuve 1977 m. Chicagoje. Leidinys 192 psl., kainą 4 dol., gaunamas "Drauge".

• Baigdamas glaustą knygos įvadą, autorius sako: "Toliau bandysiu duoti nors labai trumpais faktais apibūdinti Lietuvos katalikų dvasios ir gyvenimo vaizdą rusų pirmosios okupacijos (1941–1944) metais. Tais metais gyvenusieji Lietuvoje čia neris jiems nežinomų sensacijų, tik gal rasit šio negirdėtą, neskaitytą vieną kitą raštą. Ši apžvalga skiriama jaunesnių kartų žmonėms, kurie apie tuos laikus skaito tik iš kitų atsiminimų".

Tačiau vis dėlto manytume, jog ši knyga bus patraukli tiek vyresniesiems, tiek jaunesniesiems. Ir vertinga net keleriopu prasme. Ne viena asmeniškuju autoriaus atsiminimų akimirka savo situacijos komplikotumui ir šurpumu yra kvapą užimančios įtampos pavyzdžiai. Visame anų praeities dienų kontekste ir tokie asmeniškieji pergyvenimai įgyja platesnį, įvykių slinkčių apibendrinančią prasmę. Knyga prižiūrėta ne tik smalsų skaitytojų, bet ir istorikų, ieškančių dokumentinės medžiagos, lietuončių vienus ar kitus asmenis, o taipgi įvairių okupacinių įsakų bei spyrinamųjų okupacinių užmačių pažodinius tekstus.

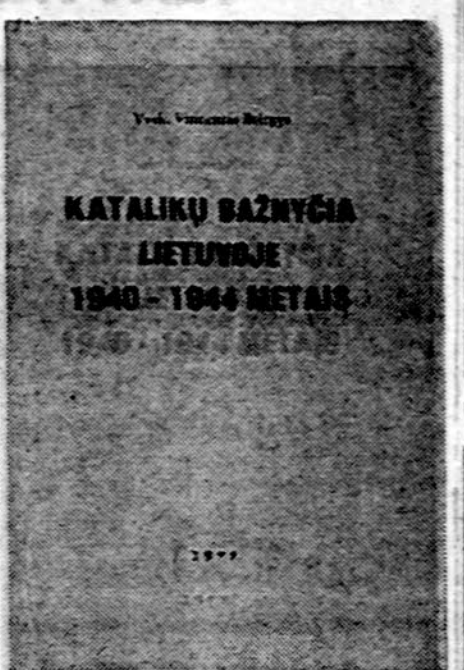

• ATEITININKŲ KELIUS. 1911–1927–1977. Žmonės, įvykiai, darbai. Redagavo Stasys Barzdukas. Viršelis Danguolės Stončiūtės — Kuolienės. Išleido "Ateitis". Ateitininkų šalpos fondo lešomis 1977 m. Chicagoje. Knyga didesnio formato, 216 psl., iliustruota nuotraukomis, kainą 2 dol., gaunama ir "Drauge". Leidinys išleistas neseniai (IX. 1–4) Clevelande įvykusio devintojo Ateitininkų kongreso proga.

Leidinio redaktorius savam pagybos žodyje, be kita ko, sako: "Dirbdamas kongreso komitete, pasiūliau parengti tam tikrą konspektinę bei populiarią ateitininkų dvasios abėcėlę, atspindinčią ateitininkų istorinį kelią, šį kelią tiesiusis įžymiusius veikėjus, ideologijos pagrindus, pastangas, siekimų bei darbų įnašą, laimėjimus bei džiaugsmus, bet taip pat ir rūpesčius".

Dabar atrodo, kad pasiūlymas ir užsimojimas buvo labai prasmingas. Knygos forma jis įvykdytas pasigėrėtina. Tai jau ne vien kuklūs abėcėlės, bet kone visa informacinė ir studijinė ateitininkų enciklopedija, naudinga jau ne vien ateitininkui, bet ir kiekvienam sąmoningam lietuviui, kuriam rūpi mūsų krikščioniškosios tautos ir pavienio situacija šiandieninio pasaulio aplinkoje.

Leidinyje taip gausu daugeli aspektų lietuončių medžiagos, kad visa tai neįmanoma aptarti ribotame leidinio paminėjime.

Tad trumpai stabtelėsime tik prie vienos kitos informacinės užuominos. Knygos medžiaga sugrupuota į šiuos didžiulius skyrius: Dienų ir darbų keliai; Užgesusių žiburių šviesa; Pirmųjų žingsniais sveturi; Dabarties veiklos baruosė; Ateitininkų artimieji kaimynai; Ateitininkai savo bendruomenėje ir visuomenėje. Vėlesnų jaunų dienų atsiminimų pluoštas; Ateitininkų principai ir gyvenimas.

Be būtinų kongresine proga sveikinimo pobūdžio raštų ir kitų grynai protokolinių tvarkų lietuončių dalykų, leidinyje ypač verti dėmesio šie įžvalgūs studijiniai ir informaciniai straipsniai: Ateitininkų darbai ir dienos (A. Maceina); Pradinis ateitininkų veidas (St. Yla); Ateitininkai tautos kankiniai (A. Damašis); Ateitininkai ir kultūra (K. Keblys); Ateitininkai kaip šviesos turys ir patarėja (A. Damašis); Keli žingsniai ir atodūsiai (S. Sužiedėlis); Be žmogaus šviesumo sunkiai įmanomas krikščioniškas šviesumas (J. Girmius); Man rūpėjo visos ateitininkijos šviesa (J. Pikūnas); Žodis ateitininkų dabarčiai (P. Kisieliū); Ateitininkai kovoję dėl laisvės (K. Alšauskas) ir kt. Kuris vėl plačiau stabtelėjama prie jau mirusių trijų ateitininkijos didžiųjų: Prano Dovydaičio, Stasio Šalčiaus ir Kazio Pakšto. Čia pat puslapiuose sklaidžiasi visa margoji Ateitininkų sėdangū, studentų ir moksleivių sąjungų veikla, įvairių studentų korporacijų bei ateitininkų draugijų praeitis ir gyvyj dabartis.

Žinoma, tokių leidinių tobulybei ribų niekada negali būti. O visiškai tobulai ji suredaguoti, turint mintyje taipgi šios dienos realias galimybes, vargu ar įmanoma. Todėl to ar kito dar pagedauti beveik ir nedrąsu. Vis dėlto, žinant Ateitininkijos net jau kelių kartų kūrybinį ir intelektualinį pajėgumą, pagrindinius vyresniųjų pasisakymus būtų tik pajavairinti ne tik vienintelį Kęstučio Keblio, bet ir kitų jo bendraamžių, gal net dar jaunesnių žodžių. Tada būtų labiau akivaizdus ne vien istorinis Ateitininkijos angažavimasis idealams, bet ir dabartinis ir trokštamasis ateities užtikrintas laidas.

• ATEITIS, 1977 m. rugsėjo mėn., Nr. 7. Ateitininkų Federacijos leidžiamas katalikiškos - lietuviškos orientacijos mėnesinis žurnalas. Vyr. redaktorius — kun. dr. Kęstutis Trimakas, 850 Des Plaines Ave., Apt. 409, Forest Park, IL. 60130. Redaktoriai — dr. Algis Norvilas ir Aldona Zailskaitė. Administruoja Juozas Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, IL. 60629. Prenumerata metams JAV ir Kanadoje — 7 dol., kitur — 5 dol., susipažinimui — 5 dol., garbės prenumerata — 15 dol.

Žurnalas jau pasivijo laiką, išejo punktualiai ir labai prasmingai — naujas rugsėjo mėnesio numeris prieš pat devintąjį Ateitininkų kongresą. Pirmas puslapis skirtas praeitims, antrasis — naujai vasarai: prie pulkios Al-

Laiškas iš lietuviško žodžio salos

(Atkelta iš 4 pusl.)

laumes, veltius bei kitas nežemiškas būtybes. E. Bradūnaitė kalbėjo apie savo Pennsylvanijoje užrašytas lietuviškas dainas, patį dainavo, leido dainuoti savo juostelėmis, įtraukė į dainavimą ir visus. St. Santvaras ir jo studentai paskaitė lietuvių poezijos. St. Barzduko studentai supažindino su lietuvių kalba ir jos mokslu. Dr. A. Klimas papasakojo apie savo kelionę į Pietų Ameriką ir ją pailustravo savo paties nuotraukomis.

Įgirdo Grigaičio miško nuotraukos, jurgio Baltrušaičio eilėraščius "Miške". Redaktoriaus akcentu puslapiuose "Antai...". Poezija: kvėptasis žodis; Demonstracijos: Jėzuso žmogaus teisės; Lenkai; ... ir Lietuva. Televizija: ... ir vaikai; Bažnyčia: ... ir visuomeniniai mokslai; Bažnyčia: ... ir ydiniai konfliktai; Taryba; Naujas akcentas? Daugiau turinyje: Kaip šveicaras patenka į lietuvių tarpą (Prof. dr. Juozas Eretas atsiminimai); JAV Lietuvių jaunimo sąjungos padėtis: laikinas snaudulys ar išdžiūvęs šaltinis (Petras V. Kisieliū); naujų Vlado Šlaito eilėraščių pluoštas; Kritiškas žvilgsnis į Studentų ateitininkų sąjungą (Viktoras Nakas, Virgis Volertas, Danutė Norvilaitė, Žilvilė Klijorytė); Atsinaujinimo pradinė patirtis (Susitelkimo savaitgaliose dalyvavusių pasisakymai); plati ateitininkų veiklos kronika, jaunųjų kūryba ir kt. Puslapius puošia: Rimto Tarabildos grafika, Z. Veselkaitės piešiniai ir I. Damašytės, Z. Degučio, J. Kuprio, B. Lukošūno, P. Mališkos, V. Musionytės ir L. Vitkaus nuotraukos.

traukų skaidrėmis. Sekmadienį popietė visi nuėjome į netoliese esančią vėlynę, kur gavome visokių vėnyne ne tik paragauti, bet po butelį ir išsinešti. Pagaliau paskutinį vakarą, rugp. 25, įvykdytas "aplausinėjimas", parodė, kiek ko buvo išmokta. Į darbo vaistus pažūrėta pro juokus: dėsytotai klausimais "gaudė" savo studentus, o studentai "atsilygindami" — savo dėstytojus. Sukuriama idomių įtampos momentų.

Mūsų seminarą administravo Rūta Sužinskienė ir Emilija Sakadolskienė. Tai vartai, su kuriais daugiausia susidūrėme ir dažniausiai minėjome. Prireikė ko — pas Rūtą, ir ji mums darydavo tvarkos prašimus, ji važiuodavo į aerodromą ir Rochesterį, rytais žadindavo miegančiuosius. Girdėjome, kad ji taip pat rinko mokslapilnigius ir mokytojus. Todėl dažnai ją matydavome su tokiu dideliu, bet, deja, tik popieriniu portfeliumi. Jos tvarka buvo patenkinti. Jos klausėme, nereikėjo jai mūsų barti, o išpildoma taip pat nusispyso davo. Emilija tvarkė biblioteką. Pardavinėjo knygas, kai kurias net labai žemomis kainomis. Jos prekės buvo sunkios — kai dėžės su knygomis krovė į savo automobilį, jo dugnas vos vos nesiekė žemės. Dvi dėžės reikėjo įsūlyti dr. Rekašui. Gerai, parvežti, nesipriešino jį. Čia jas atvežė kun. J. Vaišnys.

Pagaliau dedu ir pabaigos tašką.

Esu dėkingas visoms ir visiems, kuriuos turėjau laimę mokytis. "Mokslas šaknys karčios, bet vaisiai saldūs". Toks mano metodas. Esu taip pat dėkingas visoms ir visiems, kurie mane reikale paglobė. Tad namo grįžti patenkintas. Seminaras man buvo ne tik darbas, bet ir dvasinė lietuviška atgaiva. Kai baigdavau savo pamoką ir dėkodavau savo studentams už darbą, jie man visados sutartinai atsakydavo, kad tai tėvynės labui. Taip, visi dirbome lietuviškai mūsų ateitį, ir tai prasminga, reikalinga, gražu. O kai Asta Grakauskaitė iš Los Angeles į seminarą skrido per Clevelandą, lengvai susitarėme, kad iš Clevelando aš duosiu savo automobilį, o ji nuvažiuos. Ir nuvažiuo, ir parvežė užtikrintai. Į Clevelandą važiuojame jau trise. Taip pat ir R. Polikaitis. Kaip malonu, kai tau priima tavo jaunąsias dienas. Dienas su juoku, su šypsena, su daina ir su ateitimi.

Jūsų visų
Stasys Barzdukas

FILOSOFINĖ TEOLOGIJA

Toronto universitete gavęs filosofijos daktaro laipsnį, dabar profesorijaujas Trento universitete, Ontario, Kanadoje, John Burbridge parašė naują veikalą "Being and Will". Išleido Paulist Press 1977 m., 216 psl., 10.00 dol. Autorius dabarties plūralistinių idėjų žmogui, paveiktam

A. TVERAS
LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBES
Pardavinimas ir Taisyimas
2646 W. 68th Street — Tel. RE 7-1941

5 1/4% HIGH RATES 7 1/2%
PER ANNUM
PASSBOOK ACCOUNTS
PAID QUARTERLY AT
BRIGHTON FEDERAL
SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
HIGHEST RESERVES
1071 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
TEL: LA 3-8249
(WEST OF CALIFORNIA AVE.)

1977-1978 METŲ ESKURSIJOS Į LIETUVĄ
AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU
9727 So. Western Ave., Chicago, Illinois 60643
Tel. — (312) 238-9767

DAR YRA VIETŲ Į LIETUVĄ SEKANČIOSE GRUPĖSE:
Rugsėjo mėn. 26 dieną, spalio mėn. 10 ir spalio mėn. 17 dienomis — vienos savaitės kelionė. Kaina nuo \$859. (Iš Chicago pridėti prie kainos \$121.)

NAUJI SKRIDIMAI (CHARTERS) Į VILNIŲ SU PAN AMERICAN LĖKTUVAIS IŠ NEW YORKO: Kaina nuo \$640.00.
Išvykimo datos: 1977 m. — lapkričio mėnesį, 1978 — vasario, kovo ir balandžio mėnesiais.

Kelionė į Šv. Žemę ir Graikiją — lapkričio mėn. 11 dieną — vadovaujama operos solisto Algirdo Brazio; kaina \$1174.00.

Prie visų aukščiau minėtų grupių galima jungtis iš visų kitų Amerikos ir Kanados miestų su papildomu mokesčiu.

(Prices are based on double occupancy and are subject to change and/or government approval.)

Taip pat perduodame skridimus (charters) iš Chicago į Los Angeles — kelionė į vieną galą \$80.00.

daugelio psichologinių ir sociologinių atradimų, siekia parodyti, kad tikėjimas protaujantiems yra priimtinas. Dėstydamas religijos filosofiją, ir įgijęs naujo patyrimo, jis stengiasi religiją perteikti moderniam žmogui suvokiamomis sąvokomis, siekdamas net ir sunkesnes katalikybės tiesas (pvz. Trejybę, atgailą) suderinti su dabarties žmogaus filosofija ir modernia mintimi.

Veikalas rašytas filosofija persisunkusio žmogaus, gilesniais teologiniais klausimais, todėl eiliniam skaitytojui atrodys per daug abstraktus, sunkiau perbrantamas (jp).

WAGNER and SONS
TYPEWRITERS,
ADDING MACHINES,
AND CHECKWRITERS,
Nuomoja, Parduoda, Taiso
Virš 50 metų patikimas jums patarnavimas.
Phone — 581-4111
5610 S. Pulaski Rd., Chicago

NAUJAUSIOS KNYGOS, GAUNAMOS "DRAUGE"

SAUJA SKATIKŲ. Premijinis romanas Kazys Almenas, 240 psl.	95.00
PUTINAS MANO ATSIMINIMUOSE M. M. Mikolajytė-Slavienė, 432 psl. Kietas viršelis	2.00
NAUJŲ LAIKŲ LIETUVOS ISTORIJA I t. Pranas Čepėnas 543 psl., kieti viršeliai	15.00
BASTUNO MAISTAS Bronys Rala 489 psl., kieti viršeliai	10.00
MINTIS DIALEKTIKINAME ŽAISME Feliksas Juocvičius 273 psl.	6.00
PENSILVENIJOS ANGLIAKASIO LIETUVA Vladas Biliūnas 343 psl., kieti viršeliai	20.00
MIGUEL MANARA. Šešių veiksnių misterija O. V. Milašius, 84 psl.	4.00
DEBESYS IR PROPEROS. Romanas Petras Melnikas, 282 psl.	6.00
LKB KRONIKA, III t., 434 psl. Kietas viršelis	6.00
ALKANA KELIONĖ. Eilėraščių Kazys Bradūnas 115 psl., kieti viršeliai	6.00
VIENOS AISTROS ISTORIJA. Romanas Migelis de Unamuno, 150 psl.	4.00
TRYLIKTOJI LAIDA. Pasakojimų pynė jaunimui Juozas Tolūša, 254 psl.	4.00
BROLIAI PRADĖKIM Benvenutas Ramanonckas, O.P.M., 29 psl.	6.00
NAMŲ IR ARTIMIAUSIŲ APILINKŲ ŽODYNELIS Rimas Čerėnas, 75 psl.	2.00
MERGAITE IS GETO. Romanas R. Spalis. IRL 1975 m., 206 psl.	3.00
LIETUVISKAI—PORTUGALIKAS ŽODYNAS A. D. Petrulis — Lucija Jodelis, 184 psl.	1.00
KARKLŲ KATINUKAI Birutė Vytautė, 24 psl.	2.00
HAMILTONO LIETUVIAI Kolektyvas, 111 psl.	5.00
KODEL KUNIGAS SU ALTORIUM ATISUKO Į ŽMONES A. Rubikas Liturginių reformų prasmė, 44 psl.	1.00
NYKSTUKŲ MOKYKLĄ Adolfas Jonušaitis-Abromaitis, 66 psl.	3.00
JAUNAMARTE Jonas Valaitis, 126 psl.	4.00
KĖČIOS St. Yla, 22 psl.	0.25
PO VASAROS. Eilėraščių Viktorija Bogušaitė, 66 psl.	4.00
SAIGUNAS, istorinis apybraiža VI. Vilekita, 180 psl.	3.00
LIETUVIŲ IMIGRACIJOS BRAZILIJON PENKIASDEŠIMTMEČIS Kolektyvas, 267 psl.	6.00
ZEMAJČIAI Aleksandras Pakalaitis, 164 psl.	6.00
METMENYS, Nr. 33 Vyr. redakt. V. Kavolis, 266 psl.	3.00
ANGLŲ KALBOJE THE VIOLATION OF HUMAN RIGHTS IN SOVIET OCCUPIED LITHUANIA, a report for 1976, 100 psl.	4.00
THE PROVIDENTIAL PATH (Archbishop George Matulaitis 1871-1972) Fr. Victor Rimšas	2.00
LITHUANIA MINDE M. Brakas, 34 psl., kieti viršeliai	15.00
CONFRONTATIONS WITH TYRANNY Edith Alfred Stramaitis 383 psl., kieti viršeliai	15.00
THE SECRET LIFE OF THE POLITICAL REFUGEE Edmond Narumėnas, 70 psl.	4.00
RADVILA JUODASIS, biografinė... Brunotas Buleckis, 244 psl.	20.00
LIETUVOS RYSYS SU AMERIKA, istorinė apybraiža Viktoras Karosas, 176 psl.	12.00
KRISTUS IR EUCHARISTIJĄ Dievo Veikla Išganymo Istorijoje Pranas Manelis, 304 psl.	27.00

Pasidalykite šią knygų sąrašą tolimiausiam ušakymam.

REDAGUOJA ST. SEMENIENE, 6507 TROY ST., CHICAGO, ILL., 60629. TEL. 925-5068

SOVIETŲ KOVA SU MOTERIMIS

Jau senų senovėje Pitagoras mokė: "Visada gerbkite moterį; juk moteris buvo ir jūsų motina!"

O tuo tarpu didžiulė, diktatoriška, besiskelbianti laisvę nešanti "pavergtiems broliams" valstybė — moderniškoji tironija moterį nužmoginusi, pastačiusi ją vergiškiems sunkiems darbams geliančiame šaltyje ar neperšamame karštyje, dabar stojo į atvirą kovą, norėdama vargšę moterį visiškai sužlugdyti.

Didžioji, nepasotinamoji meška savo mirtiniame glėbyje traukė drąsiai pasiryžę Nijolę Sadūnaitę. Visų laisvę ir teisingumą mylinčių širdys šaukė tai moderniai herojei tik... laisvės, kad ji galėtų išpažinti savo gyvenimo credo:

— Mylėti ir kovoti! —

Kovoti tik dėl tiesos! Tūkstančiai parašų plaukė į Washingtoną, kad Belgardie tironija būtų prispirta paleisti silpną, nekaltą mergaitę!

Kur tau! Greičiau grindinys prie Kremliaus palocių parodys gailėstį proletarui mergaitę, negu tų rūmų valdovas — vadinas "draugas", tuziniais brangių automobilių apsistatęs, Italijoje pagal užsakymą brangioms eilutėms besipuikišantis, savo "dažoje" vasarojantis, nuo kaklo ligi juosmens ordinais (už drąsą?) apsikabinęs, išklaušys "vox populi — vox Dei" ir suteiks amnestiją, vien įrodant, kad be turis... Žmoniškumo krislėlį savo pavergtai pavaldinei. Užstojuosi bauginanti tylą neraminan visu; bet nedaro jokios garbės King Kongo žvėriška galybė besidžiaugiančiam diktatoriui.

Sovietai sutveria Mata Hari

Vienas įvykis tiek buvo sovietų trimitais ištraliuotas, kad jei jis nebūtų absurdiškai komiškas, saktyme, kad tikrai sovietai, užuot kovoję su "liaudies priešiniais", pradėjo... muštis su moteriškais sijonais, kaip tas Don Kichotas su vėjo malūnais.

Nesigilinant į smulkmenas (kurias taip "vaizdžiai" pasigardžiuodama liaupsina mums čia kaišiojama sovietinė spauda), vienai turistai nuvykus Lietuvon, ją ten pasigavo raudonoji policija, preivarta (grasinimu) išskvietė iš susirinkusių giminių, draugų tarpo viešbuty ir pora valandų ją išsigandusią, nieko nežinančią, nei nenumanantį norėjo padaryti... šių laikų Mata Hari. Vadino ją ir gražia, na, ir kvaila... O juokingiausia, kad, net nepavykus iš naivios, nekaltos turistės padaryti šnipę, per savo "visagalinę" spaudą barabanijo mums, čia esantiems kaip gryną tiesą. Ar jau tiek čia išvykusius laiko kvailais, kad tie rudieji "galingieji" devyni vilkai, pasigriebę... vieną avelę, tašo ir dar pasigardžiuodami apie savo "didvyriškumą" skelbia. Tik pasibaurėjimu, pasišlykšėjimu visa tai gali nupurtyti!

Žmonos ir dukrės dalia

Jau treji metai pinasi XX amž. tragedija. Maža mergaitė (tada tik 10-ties metų, o dabar jau čia vadinamo "teenager" amžiaus) Daina Jurgutytė su savo jauna mama Marija Jurgutienė turi praleisti gražiausią savo gyvenimo laiką be mylimiausio asmens — savo tėvo. Ne dėl to, kad jas pamestų ar jomis nesirūpintų, o tik dėl to, kad "visagalingis viešpats" Kremliuje to nori. Jam gražu, kad, vos jam nusiūdujėms, tuoj jo visi bijo, anot demokratiškojo Carterio posakio. Viena aktyvi visuomenininkė, čia gimusi lietuvė, sykį Aloyzui Jurgutui, besirūpinančiam šeimos reikalais, kalbėjo, jog tik tada bus išleista tavo šeima — kai išgauti šeimą ir t.t.

Koncerto pertrauka Lincoln centre, New Yorke. Nuotr. V. Mazelio

Sovietams tai patiks. O Sovietams visai nesvarbi nei žmoniškumo deklaracija, nei viešojo opinija, nei jų išvairiai iš Egipto, nei kitų komunistų (italų, portugalų, prancūzų ir visos eilės kitų) atsuktos nugaros.

Marija darosi didvyre

Sovietai nei nenumatė, kad savo neišleidimu žmonos pas vyrai į pasirinktą kraštą daro ją — Mariją Jurgutienę vieną tų drąsių, pasiryžusių moterų, atkreipiančių į save dėmesį. Amerikiečių "Chicago Tribune" pirmame puslapy skelbė lietuvių vargingą odisėją — bėgimą į laisvę, kovą išgauti šeimą ir t.t.

Neseniai vėl "Chicago Tribune" amerikietė laikrastininkė Anne Keegan sentimentalai, plačiai ir graudžiai rašė apie "Jo bėgimą į laisvę ir atsidūrimą laukimo kalėjime".

Trys metai ir keturi su puse mėnesių baisaus laukimo. O Vilniuje Daina auga be tėvelio!

Tuo tarpu Marija išvaroma iš darbo (bibliotekininkės). KGB (sovietų slaptoji policija) kala ir kala be galo pasilikusioms, kad tėvas ir vyras "išdavikas". Tik pasirašyk popierius, kad atsižadi savo vyro, savo vaiko tėvo, ir grąžins tave į darbą, ir viskas bus gerai.

Tėvas rašo laiškus — KGB juos perima. Marija Jurgutienė parašė 17 laišku — Brežnevui, tada prezidentui Podgorny, komunistų partijos centriniam komitetui.

Iš desperacijos ji klabeno savo laiškais — prašymais Lietuvių omunistų partiją, United Nations Human Rights Commission. Ji net pasiuntė registruotą laišką prezidentui Carteriui. Ir visi tie galingieji vyrai atsuko nebyliausi jaunai, maldaujančiai, sunykusiai, ašarose paplūdusiai, su verkiančia dukrele.

Ar mergaitė su mama pavojaingos?

Ir taip moteris, niekad neįsivė-

lusį į politiką (daugelio vadina — nešvaria), norinti tik gyventi su savo vyru ir dukra, neturi jokios išeities, pusiau merdi nei paleista, nei pakarta.

Dabar dar labiau sovietai baugina Mariją Jurgutienę. Žada stumti iš jos vienintelę pasilikusią brangenybę — dukrą, o ją pačią pataipinti į psichinėm ligom sergančiųjų ligoninę, kaip politiniai nesubrendusią.

Ir šaukiasi vargšę Mariją Jurgutienę pagalbos moterų, šiam krašte laisvai gyvenančių: — Gelbėkite!

Ji pati, gyvendama iš imperialistų sovietų "išgelbėtame" krašte, negali iš Vilniaus pašto pasiųsti laiško vyru, nei per Vilniaus paštą gauti laišką iš jo. Šiaip taip, vargais — negalais iš Maskvos pašto laiška pasiekė vyrą.

Per kovojančią moterį minima Lietuva

Mūsų moteris, mūsų jaunimas, ypač jaunuolės mergaitės nešė plakatus su laisvės šūkiais ir Marijos Jurgutienės su Daina atvaizdais Pavergtųjų tautų savaitės parydė. Karštai, užsidegusiai, spontaniškai jos teigė, kad per kovojančią Mariją Jurgutienę ir jauną Dainą vėl bus paminėta pavergta Lietuva! Kai kurios jų, drąsios ir pasiryžusios prašė šiam skyrui skelbti:

Gelbėkime Mariją Jurgutienę ir Dainą!

Priminkime Helsinkio sutarties pasirašymo dieną, rašydami JAV delegacijos nariams Belgrade: ambasadoriui Albert W. Sherer — delegacijos vadovui; delegacijos nariui senatoriui Robert Dole; Jack Maresca — director of Staff. Visiems jiems rašyti State Department'o adresu.

Moterys, paraginkite savo jaunuoles dukras, kad rašytų laiškus M. Jurgutienės reikalui. Vyčiai paprastai tame lauke visus pralenkdavo — jie visokiais reikalais tūkstančius laišku išsiųsdavo.

Paskutinėmis žiniomis Marija Jurgutienė atsisakė Sovietų pilietybės. Stalino laikais už tai vietoje sušaudydavo, dabar jai grėsia 15 metų sunkių darbų kalėjimo ir (arba) tremtis. Sovietų pilietybės atsisakymas yra traktuojamas kaip tėvynės išdavimas.

Ir tokiu būdu Marija Jurgutienė pasirinko lietuvių disidentų kelią, nors jai ir grėsino, jei ji ir toliau sieks išvykimo pas vyrą, kad jos dukrelė bus pasiųsta į specialią mokyklą "susovietinti jos dvasią".

Moterys — netylėkime!

Kiekviena moteris — pavienė

Edvard Munch (norvegas, 1863-1944)

Vasaros naktis (Chicagos Dailės institutas)

netylėk, prabilki laišku, trumpu prašymėliu už Mariją Jurgutienę ir Dainą.

Mes vieningai (ypač jaunimas) stojom į gretas už drąsą trykstantį Simą, mums virtusi šviesos spinduliu, laisvės žiburiu, pasiaukojimo simboliu.

Prabilkime drąsiai už pavergtas moteris, kovojančias mergaites — padėkime joms!

LAIMINGO GYVENIMO PRASMĖ

Šiais neramiais piktu kalbu, nedoru darbu, nuolatinio ginklų žvangėjimo laikais, vienas išminčius pasiūlė gražią formulę, kaip žmogus (o ypač moteris), siekdamas gero kitiems, ras sau laimę ir ramybę. Jis ir pataria: Tučtuojau, jau šiandieną, užrauk seną gincą, susieškok seniai užmirštą draugą, išstumk iš savo galvos įtarimą ir pakeisk jį giliu pasitikėjimu. Parašyk laišką tam, kuris tavęs ilgisi, ar kuriam tu esi reikalingas; sustiprink jaunui, kuris nusivylė ar net prarado tikėjimą; išlaikyk savo pažadą; užmiršk seną neapykantą.

Perkratyk savo reikalavimus, statusus kitiems, ir pasižadėk juos sumažinti.

Kovok dėl principo, maloniai išreišk savo dėkingumą, nugulėk seną, gal net iš vaikystės įaugusią baime; bent pora minučių stabtelk įvertinti gamtos grožį. Pasakyk kam nors, kad myli.

Pakartok dar kartą. Ir kitą. Ir vėl.

VERTYBIŲ ŠAMONĖ UGDANT

Neseniai šiemet spaudos lentynose pasirodė veikalas "The Development of Consciousness", kurį parašė Brian P. Hall, išleido Paulist Press (1976 m., 268 psl., kaina 5 dol. 95 ct.)

Autorius yra diplomuotas psichologas, episkopų kunigas, egzektivo direktorius Vertybių ir prasmės tyrimo centre. Jeigu tokio asmens veikalą išleido katalikų vienuolių paulistų leidykla, reiškia, kad veikalas turi savo vertę.

Veikale studijuojama, kaip žmoguje vystosi žmogiškųjų vertybių šamonė. Autorius stengiasi pasirinktą temą svarstyti vaizdžiai: vartoja daug diagramų, gyvenimiškų pavyzdžių, citatų iš kitų tos šakos autorių, panaudoja net ir pamintas iš pimaujančių meno muziejų iliustracijas. Svarsto vertybių suvokimo brandimą, nagrinėja ir atskiras verty-

MADOS IR PUTNAMO SESELIŲ RĖMĖJOS

Šiandien visame pasaulyje yra tik 3000 turtingų ir mados sekančių moterų, kurios dėvi rūbus, pasiūtus garsųjų Paryžiaus madų salionų, o po II-jo pasaulinio karo tokių moterų buvo 20,000. Šiais infliacijos laikais vis daugiau ir daugiau moterų pačios

siuvasi rūbus. Idomią, pačių namuose siūtų rūbų madų parodą organizuoja Putnamo seselių rėmėjos Chicagoje, Jaunimo centre, spalio 9 d. Tai bus jau 16-toji madų paroda ir ją koordinuoja Salomėja Endrijonienė.

bes, santykių su augančiu jų suvokimu.

Veikalas skirtas pedagogams, psichologams, socialinės tarnybos žmonėms, įstaigų vedėjams. Jame ryškina kelias taurių vidinių vertybių pasisavinimą. Vis dėlto tai knyga, skirta besigilinantiems ir psichologines studijas. Eiliniam skaitytojui bus per sunki, per abstrakti, duodanti supratimą apie šią psichologinių studijų šaką, bet sunkiai įsisavinama (jp).

KINIJOJE PROBLEMA

Kinijoje yra ketvirtadalis visų pasaulio gyventojų. Naujosios Kinijos ideologijos santyki su krikščionybė svarstė protestantų ir katalikų mokslininkai bei teologai, 1974 m. suvažiavę Liuvėnų (Belgijoje) ir Bastadų (Švedijoje). Tos diskusijos 1975 m. buvo tęsiamos Romoje. Iš pasakytų tuose trijuose cėnuose susidarė kolektyvinis veikalas "The New China: a Catholic Response", kurį redagavo jėzuitas M. Chu, išleido Paulistai New Yorke 1977 m. (172 psl., 4.95 dol.). Autoriai — universitetų profesoriai, visi, išskyrus du, jėzuitai.

Skaitytoja stebina, kad jie randa Mao Tse-tungo Kinijoje suždytą teisingumą, artimo meilę, platesnį masių aprūpinimą, kur, nusigręžiant nuo Dievo ir religijos, vis dėlto stengiamasi įgyvendinti daug krikščionybės siekimų. Esą, Mao "Mažąjoje raudonoje knygoje" išreiškė principai, primintini katalikų moralei; tą veiklą "Šv. Dvasia panaudojanti kaip priemonę kinus vesti į artimo meilę ir teisingumą" (psl. 161). Tačiau yra vietų, kur suminimos ir Kinijos komunistų prievartos priemonės prieš religiją.

Apskritai veikalas, atrodo, skirtas ieškoti galimybių krikščionybei grįžti į Kiniją, prileidžiant, kad krikščionybės socialinė dvasia derinasi su Mao pažangos siekimais. Tačiau mūsų skaitytojui daugelis vietų kels abejonių.

J. Pr.

Mono adoniziacija

Nuotrauka Vytauto Mazelio